

2021-4-26

TER INFORMATIE

Aan de Minister

25/4/21
zie opmerking
vragen en noten

nota

Het omzetten van UGS Grijpskerk naar een laagcalorische gasopslag t.b.v. de versnelde sluiting van het Groningenveld

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

5.1.2.E Groningen

Auteur

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Datum

20 april 2021

Kenmerk

DGKE-PDG / 21118170

Bhm: 21118177

Kopie aan

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

Bijlage(n)

0

Parafenroute

5.1.2.E

5.1.2.E

PG, 5.1.2.E

5.1.2.E

W&O, 5.1.2.E

5.1.2.E

FEZ

5.1.2.E

WJZ

5.1.2.E

BBR

5.1.2.E

Aanleiding

Op 11 februari jl. heeft u de Kamer geïnformeerd over de verwachte sluitingsdatum van het Groningenveld en de mogelijkheid om dit met twee jaar te versnellen door gasopslag Grijpskerk om te zetten naar een laagcalorische gasopslag. Deze nota informeert u over de stand van zaken m.b.t. Grijpskerk.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- Het huidige kabinetsbeleid en de wens van Shell en ExxonMobil is om het Groningenveld zo snel als mogelijk is te sluiten.
- Het omzetten van de gasopslag Grijpskerk van een hoogcalorische- naar laagcalorische gasopslag is naar verwachting de laatste versnellingsmogelijkheid.
- 5.1.2.B
- GTS geeft aan dat het omzetten van gasopslag Grijpskerk (in de Groningse gemeente Westerkwartier) mogelijk de definitieve sluiting van het Groningenveld twee jaar kan versnellen zodat het Groningenveld medio 2023 of medio 2024 kan sluiten. Begin mei levert GTS een technische haalbaarheidsstudie op.

Ontvangen BBR

• Er is een aantal aandachtspunten:

○ 5.1.2.B

- *Gevoeligheid in de regio:* het omzetten van Grijpskerk ligt gevoelig in de regio. Door de gewijzigde inzet blijft de gasopslag namelijk 10 jaar langer nodig (tot in ieder geval 2031) dan het oorspronkelijke plan (volgens het Akkoord op Hoofdpijnen 2018, hierna: AoH). Bewoners zijn destijds geïnformeerd over sluiting in 2021. De regio maakt zich ook zorgen over schade. Daarnaast zijn er klachten over het geluid dat de bovengrondse installaties van de opslag produceren.
- *Actualisatie opslagplan en seismiciteit:* er is een actualisatie nodig van het opslagplan. Op grond van de mijnbouwwet dient u als bestuursorgaan het nieuwe opslagplan van NAM te beoordelen en daarmee in te stemmen (instemmingsbesluit). Tegen een dergelijk besluit staat rechtstreeks beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Onder andere de ondergrondse effecten (seismiciteit) van de opslag de komende ~10 jaar dienen meegenomen te worden in het instemmingsbesluit. SodM adviseert u daar rechtstreeks over. Alhoewel de omzetting van Grijpskerk naar verwachting niet tot extra seismische risico's leidt, is ook in Westerkwartier sprake van seismiciteit (tot op heden max 1,5 op schaal van Richter waargenomen). Door de opslag langer open te laten blijft het risico op schade door bodembeweging (hoewel klein) langer voortbestaan.
- *Extra gaswinning:* de omzetting van Grijpskerk leidt er mogelijk toe dat extra Groningengas gewonnen zal moeten in het gasjaar 2021-2022 en 2022-2023. Het gaat totaal waarschijnlijk om 0,4 tot 1,9 bcm afhankelijk van het temperatuurverloop in die twee gasjaren. Door de versnelde sluiting wordt dit later weer bespaard. De Kamer is hierover reeds geïnformeerd. Begin mei geeft GTS een definitieve inschatting. Bij onze wettelijke adviseurs hebben we in het kader van het vaststellingsbesluit 2021-2022 advies uitgevraagd hierover. Eind mei leveren zij advies.
- *Maatschappelijk draagvlak:* op dit moment worden verkennende gesprekken met de betrokken gemeenten gevoerd om te kijken of er voldoende draagvlak is in de regio om Grijpskerk om te zetten en langer beschikbaar te houden. Het creëren van draagvlak is overigens geen juridisch vereiste voor bijvoorbeeld het nemen van het instemmingsbesluit.

graag uitkijken.

alle maar wel enorm belangrijk.

Toelichting

- Bij de eventuele uitrol van de optie Grijpskerk zijn de volgende formele stappen van belang:

Mijlpalen formele stappen	Streefdatum
Haalbaarheidsstudie GTS	April 2021
Vaststellingsbesluit MEZK gasjaar 2021/2022 met evt. extra ruimte voor NAM om Grijpskerk deels m.b.v. Groningengas om te zetten (Vooralsnog geschat op 0,2 tot 1 bcm bovenop de productie t.b.v. leveringszekerheid)	Juni (ontwerp) en September (definitief) 2021
NAM dient geactualiseerd opslagplan in voor Grijpskerk	Juni 2021
Instemmingsbesluit MEZK over actualisatie opslagplan Grijpskerk	Q4 2021 (ontwerp) en Q1 2022 (definitief)
Investeringsbeslissing NAM	Q4 2021
Start Grijpskerk vullen met laagcalorisch gas	April 2022
Besluit MEZK over winningsplan Norg	Eind 2022 / Begin 2023
Grijpskerk gereed om rol Groningen over te nemen	Medio 2023
Mijlpaal informele stappen	Streefdatum
Verkenkende gesprekken met gemeenten en NAM	Juni (hoofdlijnen) en afhankelijk van de uitkomsten September 2021 definitieve besluitvorming over inzet op vervolgstappen

Gesprekken met Shell en ExxonMobil (en NAM)

- Doordat de afbouw van de vraag naar Groningengas versneld is ten opzichte van het pad volgens het AoH zijn nieuwe afspraken nodig over de bergingen. Het Norg Akkoord was de eerste belangrijke stap daartoe.
- De volgorde van sluiting wordt omgedraaid ten opzichte van het oorspronkelijke plan en wordt: 1) Groningenveld, 2) Norg en 3) Grijpskerk.

5.1.2.B

Dat betekent dat Norg mogelijk eerder leeg geproduceerd kan worden.

5.1.2.B

Gesprekken met NAM en gemeenten

- Er zijn nadere gesprekken gewenst met de betrokken gemeenten over de randvoorwaarden om draagvlak te vinden in de regio:
  - *Schade:* Gemeente Westerkwartier brengt mogelijk in dat schadeafhandeling rond Grijpskerk onder hetzelfde regime moet komen te vallen als het Groningenveld. Voor kleine gasvelden (alle gasvelden op land met uitzondering van Groningen) is in 2020 de Commissie Mijnbouwschade ingesteld door de minister van EZK. Dit is een onafhankelijke commissie die onderzoek doet en bewoners helpt bij het vaststellen van de schade en de oorzaak daarvan. De mijnbouwbedrijven, waaronder NAM, conformeren zich aan het advies van de Commissie. Op dit moment geldt er voor Westerkwartier dat er geen oordeel is op basis van het wettelijk bewijsvermoeden, dat immateriële schade en waardedaling niet worden vergoed en alleen burgers en kleine bedrijven terecht kunnen bij de Commissie. Dit

5.1.2b

*is een inschuldiging
van de
kosten mogelijk?*

- *Monitoring:* Noordenveld wil dat er aanvullende stappen gezet worden in onderzoek en monitoring om de schade te verklaren. Met alleen technische rapporten waarin geconcludeerd wordt dat de gasopslag niet de oorzaak is van de schade neemt de gemeente geen genoegen.
- *Compensatie:* Beide gemeenten willen mogelijk ook afspraken maken over een aandeel in de opbrengst die met de productie van het kussengas van Norg wordt behaald t.b.v. een regiofonds, zoals ook bij de pilot in Ternaard is gebeurd (NAM en de Staat hebben daar afspraken over gemaakt met de betrokken gemeente). Er zou kunnen worden verkend of NAM bereid is om zelf op vrijwillige basis een handreiking te doen. Deze afhandeling zou gefinancierd moeten worden uit de rijksbegroting. Er ontbreekt immers een grondslag in de Mijnbouwwet. Daarnaast is mogelijk sprake van precedentwerking. Mogelijk is hiervoor een MR mandaat nodig (afhankelijk van de vormgeving).
- De seismische risico's worden meegenomen in de besluitvorming over het opslagplan. Deze risico's zullen naar verwachting niet veranderen ten opzichte van het plan waar in 2019 mee is ingestemd, ze zullen alleen langer voortduren dan verwacht. In feite komt het erop neer dat er jaarlijks laagcalorisch gas wordt geïnjecteerd en onttrokken zoals dat nu gebeurt met hoogcalorisch gas. Het vervangen van het hoogcalorische door het laagcalorische gas zal gebeuren binnen de minimale en maximale drukken uit het huidige opslagplan. Dit betekent dat dit niet zal leiden tot extra seismische risico's ten opzichte van de huidige situatie.
- Na de eerste verkenning wordt u nader geïnformeerd over de wijze waarop u gemeenten tegemoet kunt komen.

kan dat?

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 20 april 2021 20:58
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: DOMUS-21089055-v15-
Het_omzetten_van_UGS_Grijskerk_naar_een_laagcalorische_gasopslag_t_b
_v_de_versnelde_sluiting_van_het_Groningenveld 5.1.2.E
Bijlagen: DOMUS-21089055-v15-
Het_omzetten_van_UGS_Grijskerk_naar_een_laagcalorische_gasopslag_t_b
_v_de_versnelde_sluiting_van_het_Groningenveld 5.1.2.E docx

Hoi 5.1.2.E

Ik heb 5.1.2.E tekstsuggestie in TC verwerkt. Is onderstaande mail voor jou voldoende voor akkoord in Domus?

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 20 april 2021 20:56
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: DOMUS-21089055-v15-
Het_omzetten_van_UGS_Grijskerk_naar_een_laagcalorische_gasopslag_t_b_v_de_versnelde_sluiting
_van_het_Groningenveld 5.1.2.E
Een tekstsuggestie. Voor de rest lijkt mij het oké.

TER ONDERTEKENING

Aan
de Minister van Economische Zaken en Klimaat

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Projectdirectie Groningen

Auteur

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Datum

8 juni 2021

Kenmerk

DGKE-PDG / 21156297

Bhm: 21156460**Bijlage(n)**

2

nota

Contouren vaststellingsbesluit

11Parafenroute

5.1.2.E

PDG, 5.1.2.E**WJZ**

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

BBR

5.1.2.E

Aanleiding

Op 18 juni worden de contouren van het ontwerp-vaststellingsbesluit Groningen gasveld 2021-2022 zoals gebruikelijk ter informatie voorgelegd aan de MR. U heeft dit memo eerder gezien in de aanloop naar de CFEZIL van 1 juni jl. Toegevoegd aan het memo zijn de adviezen van de wettelijk adviseurs en de stand van zaken omtrent de omzetting van gasopslag Grijpskerk. Deze werkwijze is afgestemd met AZ.

Advies

U wordt gevraagd akkoord te gaan en het aanbiedingsformulier te ondertekenen.

Kernpunten*Adviezen voor het vaststellingsbesluit*

- **Regio:** De regionale medeoverheden wijzen in hun advies op de indirecte maatschappelijke effecten van de gaswinning, in het bijzonder op het welzijn van de lokale bevolking, en onderkennen tegelijkertijd het belang van leveringszekerheid. Daarnaast zijn de regionale overheden blij met de voortvarende manier waarop de afbouw en de naderende sluiting ter hand wordt genomen.
- De adviezen van **SodM** en **TNO** zijn vooral gecentreerd op de betrouwbaarheid van de inschatting van de risico's op basis van de risicoanalyse van TNO. SodM en TNO zijn met elkaar in discussie over de kwaliteit en validiteit van deze risicoanalyse. Deze discussie heeft op dit moment geen significant effect voor het vaststellingsbesluit.
- **KNMI:** Het KNMI constateert dat de afname van de seismiciteit weliswaar minder snel verloopt dan in zijn modelmatige verwachtingen, maar dat de jaarlijkse variatie in aantallen bevingen groot is en de monitoringsperiode van 2015-2020 te kort is om aanleiding te geven modellen op dit moment aan te passen voor het gasjaar 2021-2022.
- **Mijnraad:** De Mijnraad benadrukt dat het garanderen van leveringszekerheid voor de periode na 2030 nu al aandacht vereist. Voor het uit gebruik nemen van locaties vanaf 1 april 2022 is het wenselijk om het sluiten van de clusters meer geleidelijk te laten verlopen, teneinde voorbereid te zijn op onvoorziene omstandigheden voor de leveringszekerheid.

Ontvangen BBR

- **Mijnraad en SodM** raden vooralsnog af om in het vaststellingsbesluit voor het gasjaar 2021-2022 ruimte te reserveren voor extra winning uit het Groningenveld om gasopslag Grijpskerk om te zetten, omdat de effecten op het seismisch risico onzeker zijn. Daarnaast vragen zij aandacht voor het eventueel aanpassen van het huidige opslagplan en communicatie met omwonenden. Naar aanleiding van het definitieve onderzoek van GTS over Grijpskerk van 8 juni jl. wordt in overleg getreden met de Mijnraad en SodM.
- De adviezen worden verwerkt in het ontwerpbesluit.

Separaat traject: Omzetting Grijpskerk

- Volgens GTS is het inzetten van opslag Grijpskerk als laagcalorische berging de laatste versnellingsmogelijkheid om het Groningenveld zo snel als mogelijk te sluiten.
- Door het anders inzetten van Grijpskerk is mogelijk beperkte extra productie nodig uit het Groningenveld. Deze ruimte zou moeten worden gereserveerd in het vaststellingsbesluit en is daarom ook onderdeel van dit agendapunt op de MR.
- GTS doet – als onderdeel van de wettelijke taak – aanvullend onderzoek naar mogelijkheden om de definitieve sluiting van het Groningenveld te versnellen. GTS onderzoekt in dit verband of het technisch mogelijk is om de gasopslag Grijpskerk om te zetten van hoog- naar laagcalorisch gas en welke bijdrage dit levert aan een versnelde sluiting van het Groningenveld. De resultaten van de studie laten zien dat de omschakeling van Grijpskerk sluiting van Groningenveld in het derde kwartaal 2023 of 2024 mogelijk maakt. In het eerdere advies ging GTS uit van een sluiting tussen medio 2025 en 2028. Hiervoor is waarschijnlijk beperkte extra productie in het komende gasjaar nodig. Cumulatief tot het einde van de winning zal er echter minder gas uit Groningen gewonnen worden. Dat komt omdat er geen waakvlam meer nodig is op de productielocaties in Groningen. Additioneel draagt de omzetting bij aan de leveringszekerheid en de robuustheid van de Nederlandse gasvoorziening.
- De wijziging van inzet Grijpskerk vergt een actualisatie van het opslagplan dat NAM moet indienen en waar u een instemmingsbesluit over neemt.
- In een parallel traject vinden er gesprekken tussen NAM (eigenaar Grijpskerk) en gemeenten plaats over een omgevingstraject. Dit bevat mogelijk een passende tegemoetkoming. De omzetting van Grijpskerk ligt gevoelig in de regio, omdat Grijpskerk hierdoor circa 10 jaar langer open blijft.
- Momenteel vinden verkennende gesprekken plaats over het draagvlak in de regio. Indien er aanvullende inzet vanuit de Staat nodig is om de snellere sluiting van het Groningenveld d.m.v. de inzet van Grijpskerk mogelijk te maken, zal dit op een later moment aan de MR worden voorgelegd.

5.1.1.C

- De toelichting van het parallelle traject gasopslag Grijpskerk is nog niet eerder aan bod geweest in de CFEZIL aangezien het advies van GTS nog niet binnen was. Met AZ is afgestemd om dit nu toe te voegen aan het memo en een korte toelichting te geven in de MR. Ook FIN is hiervan op de hoogte. U wordt op 17 juni, voorafgaand aan de MR, nader geïnformeerd over Grijpskerk en ontvangt een spreeklijn voor de MR.

5.1.2.i

-

5.1.2.1

-

Kenmerk
DGKE-PDG / 21156297

17/6 16:00

TER INFORMATIE

Aan
de Minister van Economische Zaken en Klimaat

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Projectdirectie Groningen

Auteur

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Datum

10 juni 2021

Kenmerk

DGKE-PDG / 21158709

Bhm: 21160265

Kopie aan

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

Bijlage(n)

3

nota

Overleg Vaststellingsbesluit/Grijskerk 17 juni

Parafenroute

5.1.2.E	PDG, 5.1.2.E	W&O, 5.1.2.E
5.1.2.E	5.1.2.E	5.1.2.E
FEZ	WJZ	BBR
5.1.2.E	5.1.2.E	5.1.2.E

Aanleiding

In de MR van 18 juni ligt het ontwerp vaststellingsbesluit 2021-2022 voor waarin u vaststelt hoeveel en op welke manier gas uit het Groningenveld kan worden gewonnen. Daarbij neemt u de mogelijke omzetting van Grijskerk mee. Graag geven wij op 17 juni een toelichting op de omzetting van Grijskerk en de standpunten daarover van diverse stakeholders.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota. Tijdens de bespreking op 17 juni zullen wij u aan de hand van de presentatie (bijgevoegd) nader informeren over het versneld sluiten van het Groningenveld. Daarbij komt ook de rapportage van GTS over de omschakeling van gasberging Grijskerk en impact op de Groningenproductie van GTS d.d. 8 juni 2021 aan bod (eveneens bijgevoegd).

Kernpunten

- Elk jaar neemt de minister voor 1 oktober een besluit over de hoogte van de gaswinning in Groningen voor het volgende gasjaar dat loopt van 1 oktober tot en met 30 september. In januari adviseert GTS in een raming wat het benodigde volume is voor de leveringszekerheid. Op basis daarvan voert TNO een seismische dreigings- en risicoanalyse uit. Vervolgens geven uw wettelijke adviseurs (SodM, TNO, de regio en de Mijnraad) advies over de hoogte van de winning en de aspecten die daarbij moeten worden meegewogen. Eind juni ligt het ontwerpbesluit ter inzage. Op basis van de binnengekomen zienswijzen wordt het definitieve vaststellingsbesluit opgesteld.
- Op 11 februari jl. heeft uw ambtsvoorganger de Kamer geïnformeerd over de verwachte sluitingsdatum van het Groningenveld en de mogelijkheid om dit met twee jaar te versnellen door de gasopslag Grijskerk om te zetten van een opslag voor hoogcalorisch gas (H-gas) naar een opslag voor laagcalorisch gas (L-gas).
- Op 8 juni jl. hebben wij hierover een advies ontvangen van de landelijke transportnetbeheerder GTS (bijgevoegd). GTS geeft aan dat de omzetting van Grijskerk de laatste overgebleven manier is om de sluiting van het Groningenveld te versnellen en concludeert dat de omzetting van Grijskerk:

Ontvangen BBR

- technisch haalbaar is;
  - kan bijdragen aan een versnelde sluiting van het Groningenveld, namelijk volledige sluiting medio 2023 of medio 2024 in plaats van tussen medio 2025 en 2028. Dat is een versnelling van 2 tot 5 jaar;
  - tot de sluiting van het veld leidt dit tot een besparing van de winning uit het Groningenveld van netto 0,8 bcm (wanneer de omzetting in twee gemiddelde gasjaren plaatsvindt).
  - bijdraagt aan de robuustheid van de markt voor laagcalorisch gas en daarmee dus aan de leveringszekerheid.
- Ten aanzien van de winning geeft GTS aan dat in het komende gasjaar eenmalig een aanvullende productie van 0,7-1,1 bcm uit het Groningenveld nodig is ten behoeve van de omzetting van Grijpskerk (voor resp. een gemiddeld of koud jaar). Mogelijk kan dit voor een deel uit de gasopslag in Norg komen. De mogelijke extra winning uit Groningen heeft daarmee momenteel een bandbreedte van tussen de 0 tot 1,1 bcm. In augustus volgt een nieuwe raming van GTS. De eenmalige extra productie leidt door snellere sluiting per saldo tot minder productie uit het Groningenveld.
  - Uw wettelijk adviseurs in het kader van het vaststellingsbesluit zien onzekerheden. Mijnraad en SodM raden vooralsnog af om in het vaststellingsbesluit voor het gasjaar 2021-2022 ruimte te reserveren voor extra winning uit het Groningenveld om gasopslag Grijpskerk om te zetten, omdat de effecten op het seismisch risico onzeker zijn.
  - Deze adviezen zijn tot stand gekomen voordat GTS haar advies op 8 juni had opgeleverd. SodM kijkt met het GTS-advies in de hand nogmaals naar haar advies.
  - Over de inzet van Grijpskerk zijn we tevens in gesprek met NAM en gemeenten. EZK faciliteert het gesprek tussen NAM en de gemeenten. Naast gesprekken over impact en proces van de bergingen zelf hebben gemeenten om compensatie gevraagd aan NAM. ^{5.2.1}
  - ^{5.2.1} In een DG-overleg voorafgaand aan ons overleg op 17 juni gaan wij op de vragen van FIN in.
  - In het ontwerp besluit geeft u aan de optie Grijpskerk nader te blijven onderzoeken. In september wordt een definitief besluit genomen.

Noorg-accusd

Toelichting

Vaststellingsbesluit Groningenveld

- Voor 1 oktober aanstaande moet er op basis van de Mijnbouwwet een besluit worden genomen over de hoogte van de gaswinning in Groningen in het gasjaar 2021-2022 (loopt van 1 oktober 2021 tot en met 30 september 2022). Eind juni ligt het ontwerpbesluit ter inzage. Op basis van de binnengekomen zienswijzen wordt het definitieve vaststellingsbesluit opgesteld.
- In het ontwerpbesluit geeft u aan dat u de optie om Grijpskerk om te zetten serieus overweegt gezien het grote belang van een snelle sluiting van het Groningenveld. U geeft aan dat u op basis van een nieuwe raming van GTS (in augustus) bekijkt of u in het vaststellingsbesluit ruimte laat voor een eventueel aanvullende productie ten behoeve van een versnelde definitieve sluiting van het veld. Indien nodig laat u een nieuwe risicoanalyse maken die wordt meegewogen in het definitieve besluit voor 1 oktober.

- De omzetting van Grijpskerk ligt gevoelig bij bewoners van de gemeente Westerkwartier. Door de voorgenomen gewijzigde inzet van Grijpskerk blijft de opslag namelijk circa 10 jaar langer nodig (tot 2031) dan in het oorspronkelijke plan: destijds zijn bewoners geïnformeerd over het beëindigen van de opslag in 2021 en het produceren van het kussengas (circa 6 bcm).
- Ook in de gemeente Noordenveld liggen de planrten gevoelig omdat het beschikbaar komen van Grijpskerk als L-gas opslag kan betekenen dat

5.1.1.c

- Daarom voert NAM in een parallel traject gesprekken met gemeenten over een omgevingstraject. EZK zit hierbij ook aan tafel als (tijdelijke) procesbegeleider (in bijgevoegde nota is uw ambtsvoorganger hierover geïnformeerd). Het opzetten van een omgevingstraject is een reguliere stap van NAM bij het indienen van een opslagplan of winningsplan. Voor het omzetten van Grijpskerk moet het opslagplan gewijzigd worden en voor het produceren van het kussengas uit Norg moet NAM een winningsplan indienen.

5.1.2b

Opslagplan Grijpskerk

- Voor de omzetting van Grijpskerk is een actualisatie nodig van het opslagplan. Op grond van de mijnbouwwet dient u als bestuursorgaan het nieuwe opslagplan van NAM te beoordelen en daarmee in te stemmen (instemmingsbesluit). Tegen een dergelijk besluit staat rechtstreeks beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.
- Onder andere de ondergrondse effecten (seismiciteit) van de opslag de komende ~10 jaar dienen meegenomen te worden in het instemmingsbesluit. SodM adviseert u daar rechtstreeks over. Alhoewel de omzetting van Grijpskerk naar verwachting niet tot extra seismische risico's leidt, is ook in Westerkwartier sprake van seismiciteit (tot op heden max 1,5 op schaal van Richter waargenomen). Door de opslag langer open te laten blijft het risico op schade door bodembeweging (hoewel klein) langer voortbestaan.

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Project Grijpskerk T.b.v. Sluiting Groningenveld

Ten behoeve van overleg 17
juni 2021

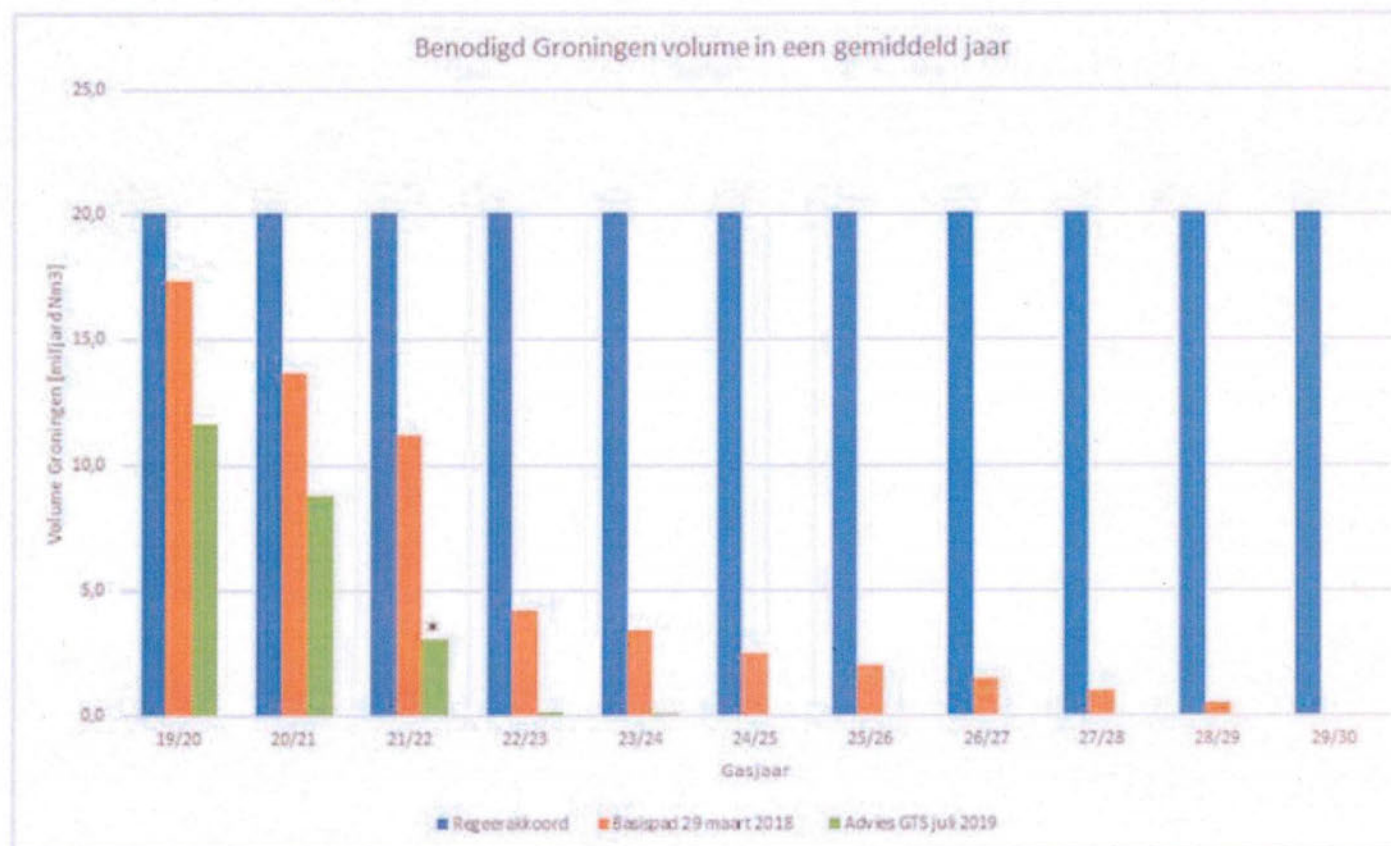

Aanleiding

- › **Regeerakkoord Rutte III:** Doorgaande winning op 'veilig' niveau met grootschalige versterking.
- › **29 maart 2018:** Kabinetsbesluit om "*de gaswinning uit het Groningenveld op zo kort mogelijke termijn volledig te beëindigen.*"
- › **2019-feb 2020:** EZK GTS NAM GasTerra Shell en ExxonMobil werkgroep capaciteitsafbouwplan – conclusie Groningenveld kan tussen 2025 en 2028 dicht.
- › **Begin 2020:** Onderzoek naar maatregelen om dit te versnellen. Grijskerk komt in beeld.
- › **Feb 2021:** Grijskerk kan sluiting met 2-5 jaar versnellen (raming GTS).
- › **Maart 2021:** Norg Akkoord - Er is een inspanningsverplichting voor alle partijen om tot afspraken te komen over "*de wijze waarop de functie van Norg UGS voor de leveringszekerheid door Grijskerk UGS kan worden ingevuld zodat de UGS-functie van Norg UGS zo snel mogelijk kan worden beëindigd (vertrouwelijke passage).*"
- › **Juni 2021:** oplevering technisch haalbaarheidsonderzoek GTS. Positief resultaat.
- › **Vervolgstappen:** onderzoek, omgevingstraject gemeenten, besluitvorming

Kamerbrief september 2019

* Vanaf medio 2022 is de verwachte gaswinning bij een gemiddelde temperatuur nihil

Capaciteitsafbouwplan 2019-2020

- › Onderzocht in welke mate het Groningenveld nog nodig is voor de leveringszekerheid
  - Volume: benodigde hoeveelheid gas in een jaar
  - Capaciteit: benodigde hoeveelheid bij de maximale uurvraag (piekvraag)
  - Back-up: opvangen van verstoringen in het systeem
- › Resultaten
  - Vanaf 2022/2023 geen volume en capaciteit in een gemiddeld jaar
  - Vanaf 2022/2023 mogelijk capaciteit nodig in het geval van grote verstoringen in combinatie met lage temperaturen (back-up)
  - Verwachte minimumflow bij back-up rol Groningen beperkt (productie om het veld operationeel te houden).
  - Het veld kan tussen 2025 en 2028 dicht.

Minimumflow

- › In april 2022 Zuidbroek in gebruik (verwachting)
  - › Dan is Groningen productie afhankelijk van minimumflow
  - › De maximale uurvraag (capaciteit) bepaalt hoeveel productielocaties operationeel moeten blijven.
  - › Het aantal locaties en de gewenste betrouwbaarheid bepalen de hoogte voor de minimumflow.
- › Gewenste betrouwbaarheid
    - Op basis van vorige adviezen heeft de minister gekozen voor een scenario waarin een deel van de clusters in de winter direct opregelbaar is.
    - In de zomer worden ze operationeel gehouden.
    - Bij vorst moeten alle clusters direct opregelbaar zijn.

De raming van GTS januari jl. – tot 2026 is er sprake van een minimumflow

Gasjaar	Capaciteit in mln m ³ per h	Minimum flow in mld Nm ³
2021-2022	4,6	2,2
2022-2023	2,4	1,3
2023-2024	~1,5	1,0
2024-2025	~1,0	1,0
2025-2026	~0,5	0,7

Adviezen geven aanleiding meer onderzoek

Rapportage GTS (8 juni 2021)

- Technisch haalbaar;
- Volledige sluiting medio 2023 of medio 2024. Versnelling van 2 tot 5 jaar;
- Netto besparing Groningenwinning van 0,8 bcm;
- Draagt bij aan de robuustheid van de markt voor laagcalorisch gas en daarmee dus aan leveringszekerheid.

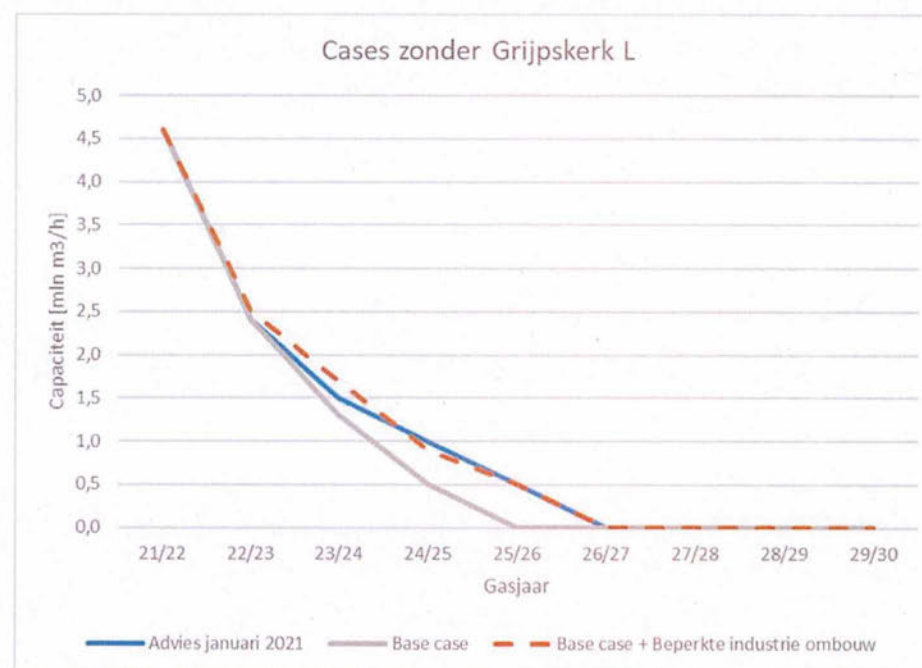
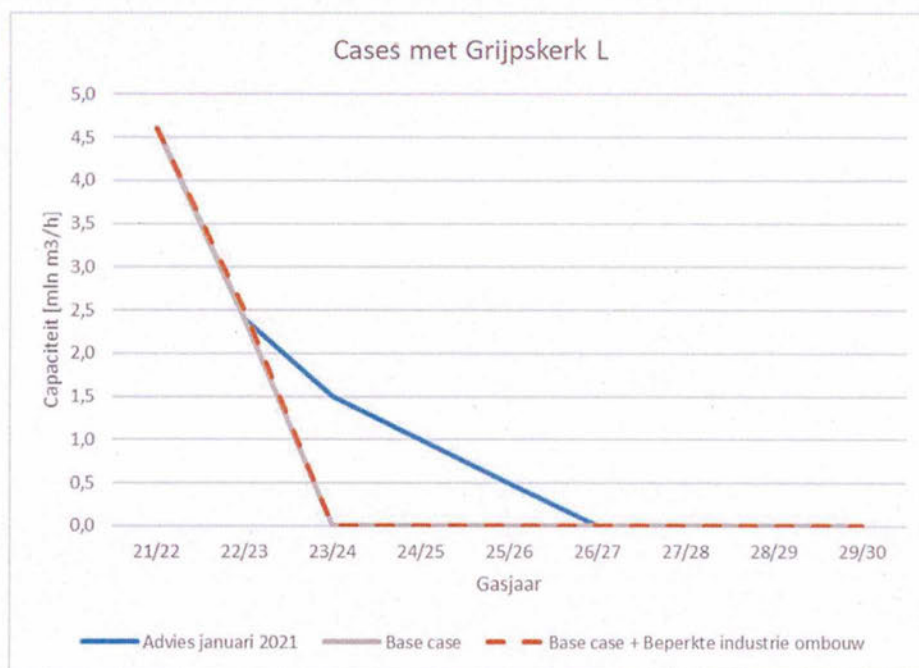
Wettelijke adviseurs:

- › Regio: ondersteunen doel, paar randvoorwaarden (omgevingstraject)
- › TNO: adviseert nieuwe SDRA
- › SodM: ziet (o.b.v. oude cijfers) vanuit veiligheidsoverwegingen weinig reden, risico vertraging Zuidbroek.
- › Mijnraad: raadt gezien onzekerheden (?Zuidbroek) op korte termijn af. Vraagt meer aandacht voor lange termijn leveringszekerheid.

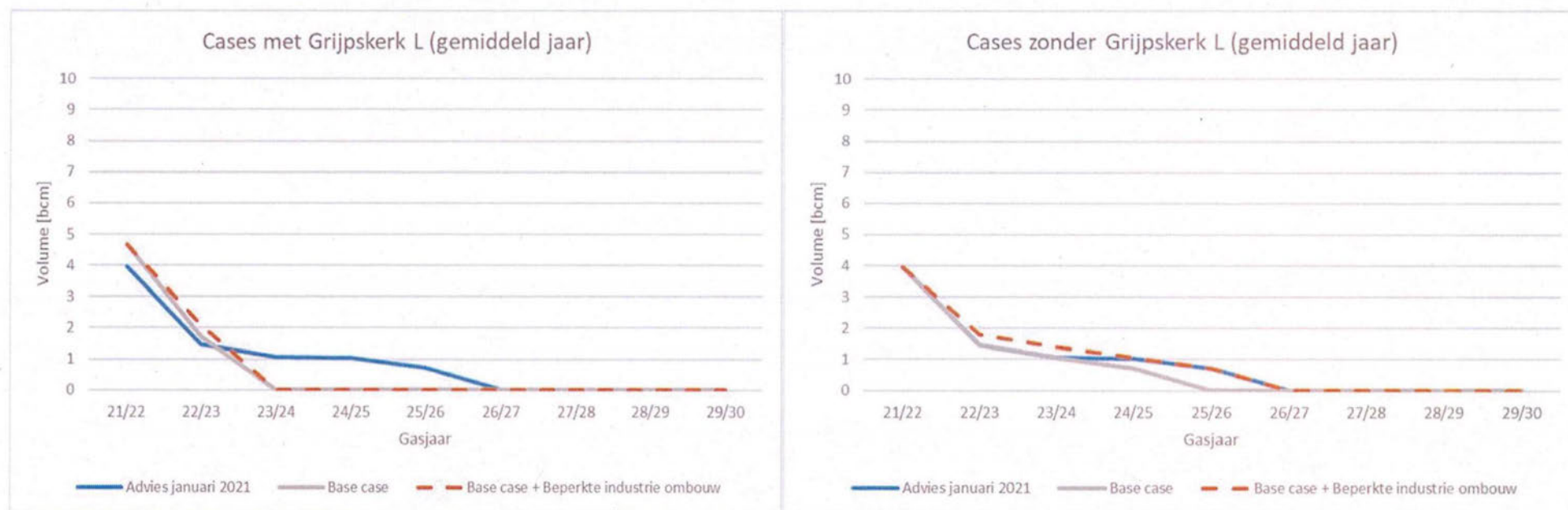

Concept resultaten GTS - sluitingsdatum

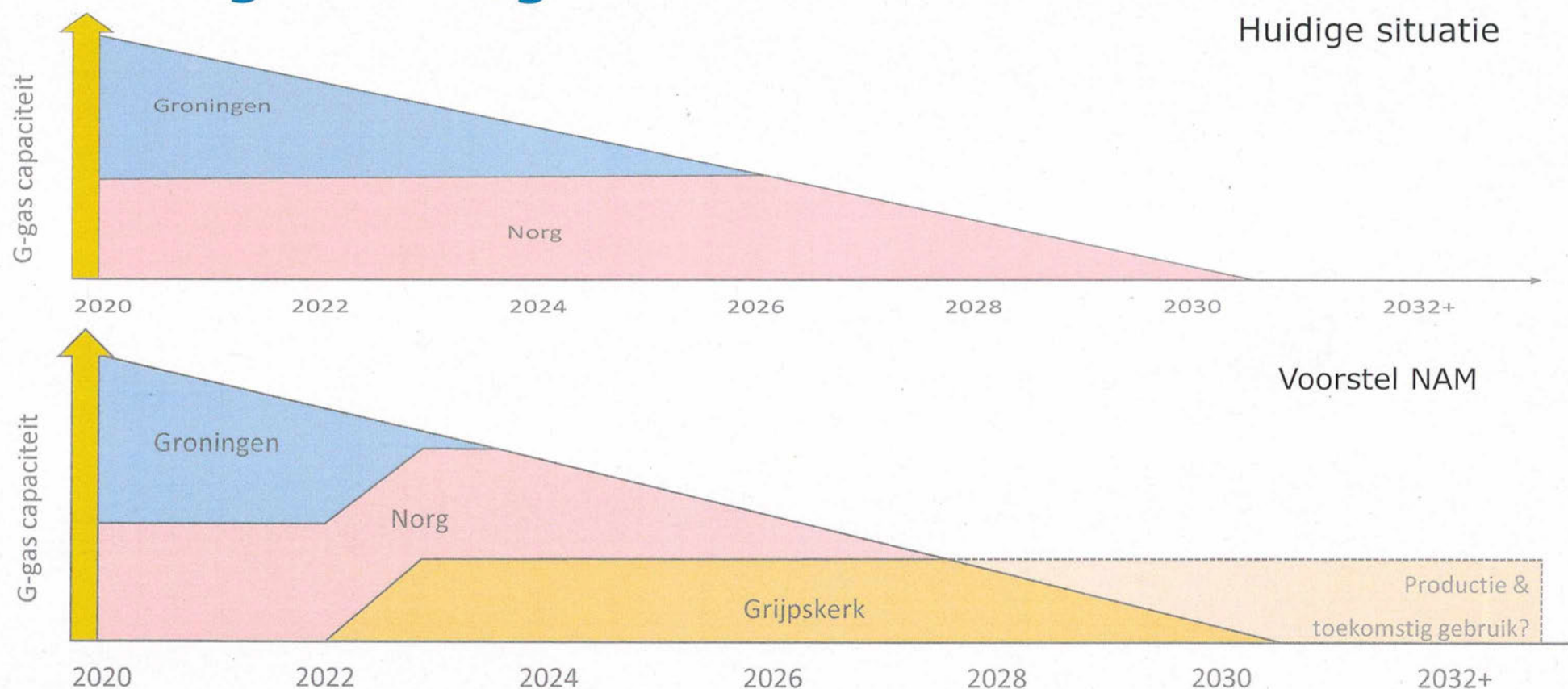

Concept resultaten GTS – Groningenvolume

Omdraaien sluitingsvolgorde leidt tot snellere sluiting Groningenveld

Belang voor NAM (en aandeelhouders)

- > Grijskerk sluit beter aan bij de omvang van de markt.
- > Het is bedrijfseconomisch neutraal in combinatie met Norg.
- > Het omzetten van Grijskerk maakt het mogelijk om eerder het kussen gas van Norg te gaan produceren.
  - Kussengas is administratief Groningengas en de opbrengst van de productie komt toe aan de Maatschap Groningen
  - Door hoge kosten en lage Groningenproductie is de Maatschap verlieslatend
  - Productie kussengas levert bij 15 ct/m³ ruim 2,5 miljard op.
- > S/E verwachten dat het eerder sluiten van Groningen er toe leidt dat er minder aardbevingskosten gemaakt moeten worden.
- > Het geeft rust in de regio.

Omzetten van Grijpskerk kan binnen huidige werkwijze

- › De omvang van de opslag blijft ongewijzigd
  - In de winter 21/22 wordt al het werkgas geproduceerd (binnen de beperkingen van het opslagplan)
  - In zomer 2022 vullen met L-gas
  - In de winter 22/23 nog niet volledige werkvolume als L-gas beschikbaar vanwege menging
  - Wel zoveel mogelijk produceren (vies gas) om zoveel mogelijk te vullen met L-gas (“leanen”)
  - Na enkele cycli wordt de 2,4 bcm L-gas bereikt
- › Drukgrenzen (onder en boven) blijven ongewijzigd
- › Alleen worden L-moleculen geïnjecteerd in plaats van H-moleculen

Omdraaien sluitingsvolgorde leidt tot zorgen regio

- › De optie om de sluitingsvolgorde van Groningen, Norg en Grijpskerk om te draaien is nieuw. Er is al aangegeven dat de Grijpskerk als opslag zou eindigen.
- › Hierbij is ook aangegeven dat het kussengas geproduceerd zou gaan worden.
- › De productie van kussengas lag gevoelig. Daarom was NAM een omgevingstraject gestart samen met gemeente Westerkwartier (zonder EZK aan tafel).
- › In 2019 is dit stilgezet.
- › Als Grijpskerk wordt omgezet blijft de opslag nog tenminste 10 jaar open als opslag.
- › NAM wil traject opnieuw opstarten dit keer samen met Westerkwartier en Noordenveld (Omgeving Grijpskerk en Norg krijgen dezelfde afspraken met ruimte voor maatwerk).
- › EZK zit aan tafel als procesbegeleider (mogelijk tijdelijk)

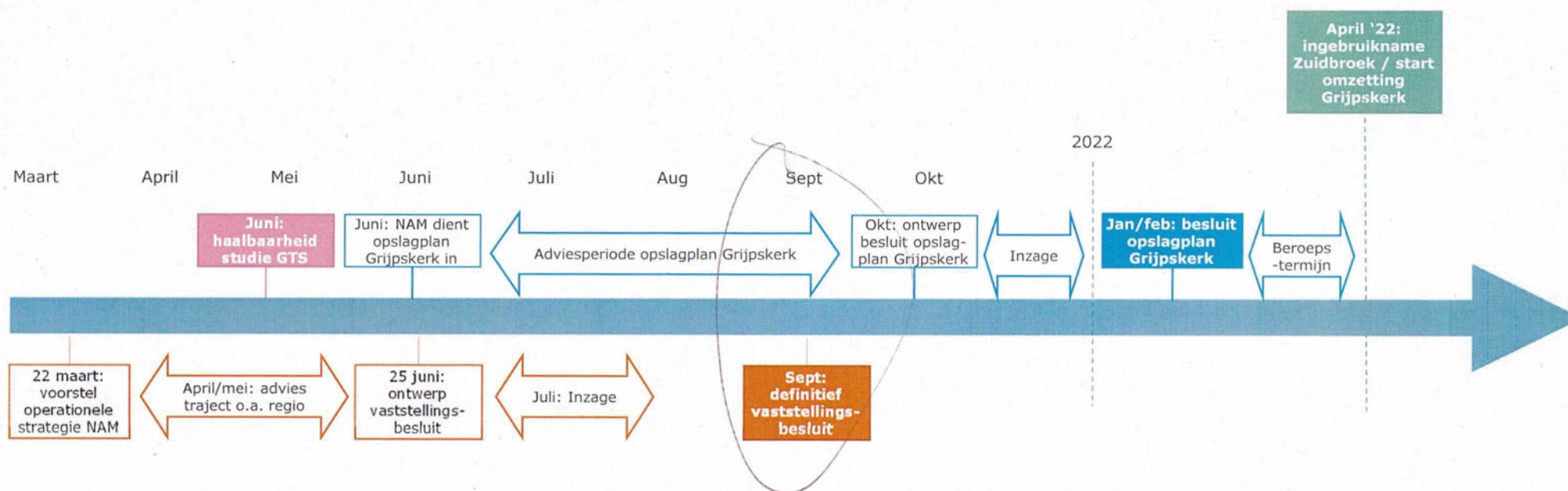

Omgevingstraject

- › Traject bestond uit vier pijlers
  - Transparantie: bewonersavonden, informatievoorziening, etc.
  - Ontzorging: helder schadeprotocol, NAM wil afspraken maken om te stoppen bij seismiciteit boven een bepaalde magnitude, gemeenten willen omkering van de bewijslast
  - Vergunningen: afspraken over beperking van de overlast (o.a. verkeer)
  - Investeringsagenda: eerlijke lusten-lasten verdeling, NAM is waarschijnlijk bereid een deel van de baten af te staan die ten goede kunnen komen aan investeringen in de regio voor bijvoorbeeld duurzame energie.

Tijdlijn formele besluitvorming Grijpskerk

Andere trajecten

- GTS vergunningentraject
- GTS investeringsplan (Addendum op investeringsplan is reeds definitief)
- Afstemming S/E

Ter bespreking – de aandachtspunten

1. Zorgen wettelijke adviseurs over de risico's van extra Groningengas winnen om Grijpskerk om te zetten (slide 7).
2. Zorgen gemeenten omgevingstraject (slide 13 en 14)
  - Krap tijdpad voor besluitvorming en meenemen omwonenden
  - Gemeenten vragen om het Groningenregime voor schadeafhandeling (omdraaien bewijsvermoeden) ook van toepassing te verklaren op Grijpskerk

dan we steeds
boelkoper?

Voorkeursroute: Grijpskerk omzetten

Omschrijving

- Grijpskerk wordt omgezet en blijft langer beschikbaar als opslag.
- Norg wordt eerder gesloten.
- Groningen wordt eerder gesloten (waarschijnlijk 2023)

Kosten

- Het omgevingstraject Grijpskerk en Norg.
- Minder Groningenproductie

Baten

- S/E verwachten minder aardbevingskosten t.a.v. Groningen
- Eerder produceren kussengas Norg (17 bcm)

Tussenoplossing – Grijpskerk omzetten zonder extra ruimte om Groningengas te winnen

Omschrijving

- Grijpskerk wordt omgezet en blijft langer beschikbaar als opslag.
- Norg wordt eerder gesloten.
- Groningen wordt eerder gesloten, maar mogelijk niet in 2023.

Kosten

- Het omgevingstraject Grijpskerk en Norg.
- Minder Groningenproductie

Baten

- S/E verwachten minder aardbevingskosten t.a.v. Groningen
- Eerder produceren kussengas Norg (17 bcm)

Terugvaloptie: Grijpskerk niet omzetten

Omschrijving

- Grijpskerk wordt ingesloten.
- Norg blijft langer nodig als L-gas opslag.
- Groningen blijft langer nodig als reservemiddel.

Kosten

- Het omgevingstraject Grijpskerk en Norg
- S/E verwachten meer aardbevingskosten t.a.v. Groningen
- Norg zal langer dan 2027 (Norg akkoord) nodig blijven als L-gas opslag. Vergt nieuwe onderhandelingen.

Baten

- Eerder produceren kussengas Grijpskerk (6 bcm)
- Productie van minimumflow uit het Groningenveld

TER INFORMATIE

Aan

5.1.2.E

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Auteur

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Datum

14 juni 2021

Kenmerk

DGKE / 21159842

nota

Toelichting briefing Grijpskerk EZK - FIN 17 juni 2021

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute

PDG, 5.1.2.E

5.1.2.E

Aanleiding

Op donderdag 17 juni 14.00-14.30 uur heeft u een technische briefing over opslag Grijpskerk met 5.1.2.E 5.1.2.E Aanleiding zijn de zorgen die FIN heeft omtrent de mogelijke omzetting van Grijpskerk. 5.1.2.E zal de toelichting verzorgen.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Toelichting**Algemene toelichting (slide 2 en 3)**

- EZK geeft uitvoering aan het kabinetsbeleid om het Groningenveld zo snel als mogelijk te volledig te sluiten. Dit is het kabinetsbesluit van 29 maart 2018 (daarvan afwijken is een grote beleidswijziging, dat is niet aan een demissionair kabinet).
- Grijpskerk is de laatste versnellingsmogelijkheid om het Groningenveld met 2 tot 5 jaar eerder te sluiten.
- GTS is gevraagd te kijken naar de mogelijkheid van Grijpskerk als L-gasopslag. Zij gaf bij haar raming van januari jl. (t.t.v. missionair kabinet) al aan dat het omzetten van Grijpskerk de sluiting van het Groningenveld kan versnellen.
- GTS heeft nu ook haar definitieve advies/studie omtrent Grijpskerk opgeleverd. Dit advies is met FIN gedeeld:
  1. Zowel GTS als NAM heeft een haalbaarheidsstudie gedaan. GTS concludeert dat het technisch mogelijk is om Grijpskerk om te schakelen.
  2. Door de omschakeling van Grijpskerk van een H-gasopslag naar een L-gasopslag kan het Groningenveld in het derde kwartaal van 2023 sluiten. In het geval van vertraging zal dit uiterlijk naar het derde kwartaal van 2024 verschuiven. Dit betekent dat er meer zekerheid is over de definitieve sluiting van het Groningenveld. Eerst werd namelijk aangenomen dat dit ergens tussen 2025-2028 zou zijn.

Ontvangen BBR

3. Ook maakt de omzetting het L-gassysteem significant robuuster. Dit komt doordat de capaciteit van Grijpskerk beschikbaar blijft, in tegenstelling tot de capaciteit van het Groningenveld welke jaarlijks verder wordt afgebouwd. De leveringszekerheid is hierdoor voor een langere periode geborgd. Wettelijke adviseurs hebben erop gewezen dit in het oog te blijven houden.
4. Er is mogelijk wat extra volume nodig uit het Groningenveld om de omzetting van Grijpskerk mogelijk te maken. Dit is 0,7 bcm (gemiddeld jaar) voor het gasjaar 2021/2022 (dus dit vaststellingsbesluit). GTS levert in augustus een nieuwe raming op en neemt dan de actuele vulgraad van Norg mee. Mogelijk is er geen extra Groningenwinning nodig. In ieder geval is er cumulatief tot de sluiting minder Groningengas nodig dan wanneer we in de situatie blijven zoals hij nu is: geen omzetting Grijpskerk. Doordat er zonder Grijpskerk langer een waakvlam/minimumflow nodig is van het Groningenveld, komt de productie in totaal circa 1 bcm hoger uit zonder Grijpskerk. Hierbij moet dan niet vergeten worden dat het Groningenveld dan dus ook 2 tot 5 jaar langer openblijft.
- Verder is er sprake van een vergunningentraject en zijn er gesprekken tussen NAM en gemeenten.
- De figuur op de volgende slide is gemaakt door SE. Dit laat zien dat de inzet van het Groningenveld kan worden vervangen door Norg en Grijpskerk. Ook is te zien dat dankzij de inzet van Grijpskerk, de inzet van Norg als opslag minder lang nodig is. Het kussengas kan dan eerder geproduceerd worden.
- Het is een initiatief van NAM. Zij (en S/E) doet dit om de volgende redenen:
  1. Het zo snel mogelijk sluiten van het Groningenveld
  2. In deze lijn wordt het risico op schade/versterken kleiner.
  3. Mogelijkheid tot produceren kussengas Norg.
- Dit alles vergroot de financiële robuustheid van NAM.

Tijdslijn en trajecten (slide 4)

Hoe ziet het tijdspad er dan uit. Er zijn een aantal parallelle trajecten.

1. Vaststellingsbesluit

- Ten eerste het vaststellingsbesluit. Het ontwerp vaststellingsbesluit ligt op 18 juni in de MR. Dit is een strak proces, om ervoor te zorgen dat we op 1 oktober gas mogen winnen. Als er geen winningsniveau wordt vastgesteld, mag er geen gas gewonnen worden.
- Zoals ook in het GTS advies wordt aangegeven is er mogelijk wat additionele gaswinning nodig uit het Groningenveld om Grijpskerk te kunnen vullen. Dit wordt nog nader onderzocht. Door in het ontwerp vaststellingsbesluit ruimte open te laten blijft er een mogelijkheid open.
- Het klopt hierbij dat Mijnraad en SodM vooralsnog afraden om in het vaststellingsbesluit voor het gasjaar 2021-2022 ruimte te reserveren voor extra winning uit het Groningenveld om gasopslag Grijpskerk om te zetten, omdat de effecten op het seismisch risico onzeker zijn.
  - Deze adviezen zijn ontvangen vóórdat het advies van GTS over Grijpskerk (8 juni) gereed was.
  - De adviezen verwijzen naar de onzekerheden rond de planning van Zuidbroek. Grijpskerk wordt pas omgezet als Zuidbroek beschikbaar is. Dit is randvoorwaardelijk.

- Naar aanleiding van het definitieve onderzoek van GTS over Grijpskerk van 8 juni jl. wordt in overleg getreden met de Mijnraad en SodM.
- In het ontwerpbesluit geven we aan dat we GTS om een nieuwe raming vragen.
- Ook wordt aangegeven dat we, indien nodig een nieuwe SDRA op laten stellen (dus alleen als uit nieuwe raming GTS blijkt dat inderdaad Groningenvolume nodig is).
- **Dus:** in het ontwerpbesluit wordt de optie opengehouden en wordt de periode tot het definitieve besluit gebruikt voor nader onderzoek. Zo wordt alles goed in kaart gebracht. Er wordt dus nu nog géén definitief besluit genomen over extra Groningenvolumes. Dit volgt pas na de zomer. Het besluit over het opslagplan wordt naar verwachting eind dit jaar of begin volgend jaar genomen.

2. Vergunningentraject.

- Dit is een regulier traject volgens wettelijke kaders.
- Hierbij hebben ook gemeentes een adviserende rol.
- NAM moet een aanpassing in haar opslagplan doen. Dit is een beperkte aanpassing: het vinkje bij H-gas moet naar L-gas. Verder verandert er niks. Toch moet het reguliere proces worden gevolgd.
- In principe worden wettelijke termijnen gevolgd, maar het kan inderdaad zo zijn dat het traject vertraging oplevert voor de omzetting. In dat geval wordt Grijpskerk niet vanaf april 2022 omgezet, maar vanaf april 2023. De extra ruimte in het vaststellingsbesluit wordt dan niet gebruikt. Ook bij vertraging blijven er voordelen aan de omzetting van Grijpskerk.
- NB Door het reserveren van de extra ruimte in het vaststellingsbesluit is dat proces niet afhankelijk van de voortgang op het vergunningentraject.
- Wij hebben NAM gevraagd een concept opslagplan naar ons toe te sturen, zodat wij een inschatting kunnen maken van de planning.
- Om er verder voor te zorgen dat dit proces hopelijk zo min mogelijk hobbels tegenkomt, heeft NAM daarnaast gesprekken met gemeenten om draagvlak te creëren.
- Zo wordt geprobeerd deze risico's tot een minimum te beperken.

3. Gesprekken gemeenten

- Gesprekken vinden plaats tussen NAM en gemeenten. EZK zit wel aan tafel op verzoek van gemeenten. EZK heeft een proces rol. Verder is aangegeven dat we een demissionair kabinet hebben en geen mandaat hebben om afspraken te maken.
- NAM, Shell en ExxonMobil zijn op de hoogte dat de Staat geen mandaat heeft. EZK faciliteert het gesprek tussen de beide partijen aan tafel.
- Het opzetten van een omgevingstraject is een reguliere stap van NAM bij het indienen van een opslagplan of winningsplan. NAM heeft in 2019 al een omgevingstraject opgezet in het kader van het kussengas in Grijpskerk. Dit traject kan opnieuw opgestart worden, nu in het kader van de verlenging van Grijpskerk.
- Inzet is om NAM en gemeenten afspraken te laten maken over een omgevingstraject, zodat gemeenten achter het omzetten van Grijpskerk staan. Op die manier wordt mogelijk ook het vergunningentraject soepel doorlopen.
- Mocht toch blijken dat er iets nodig is vanuit de Staat, dan zullen we teruggaan naar de MR om hiervoor mandaat te vragen.

4. *Gesprekken Shell en Exxon*

- EZK voert samen met FIN en Shell en Exxon gesprekken over de link tussen de inzet van Grijpskerk en het eerder leeg produceren van Norg vanwege de inspanningsverplichting in het Norg Akkoord.
- Bereidheid om hier naar te kijken zolang leveringszekerheid geborgd wordt. Het streven is om dit niet in een nieuw/officieel akkoord vast te leggen.

Concluderend: rol NAM/Staat (volgende slide)

Rol/bevoegdheid (slide 5)

- NAM neemt zelfstandig de beslissing om Grijpskerk om te zetten, middels het indienen van een wijziging van het opslagplan.
- EZK is bevoegd gezag voor het geven van mijnbouwvergunningen. EZK legt een ingediende wijziging langs wettelijke kaders, wanneer dit voldoet wordt het goedgekeurd:
  - Mijnbouwbedrijven kunnen het initiatief nemen om bodemschatten te winnen en moeten daarvoor een vergunning aanvragen.
  - Bedrijven moeten een deel van de opbrengsten van de mijnbouwactiviteiten in de vorm van afdrachten en belasting betalen aan de Nederlandse Staat.
- Staat kan separaat daaraan besluiten additionele ruimte te geven in het vaststellingsbesluit zodat Grijpskerk wordt gevuld met L-gas. Wanneer dit niet gebeurt, is het onzeker hoe lang het duurt tot Grijpskerk voldoende gevuld is met L-gas om het gereed te maken voor het overnemen van de reserverol van Groningen.

5.1.2.b

Kosten/baten inzet Grijpskerk (slide 6)

Kosten:

- Zoals gezegd is NAM eigenaar van de opslag Grijpskerk. Er is inderdaad sprake van een financiële tegenvaller voor NAM omdat het kussengas van Grijpskerk pas later in de tijd geproduceerd kan gaan worden.
- KPMG heeft geholpen om dit inzichtelijk te maken. De kosten voor het omzetten van Grijpskerk zijn afgezet tegen het eerder leeg produceren

5.1.2.b

Grijpskerk te combineren met het eerder leeg produceren van Norg is de financiële impact dus klein.

- Baten*

- Pagina 5 van 6

kaders gelegd. Als hieraan wordt voldaan zal MEZK toestemming geven. Het kussengas kan dan worden gewonnen. Indien er (bij een nieuw kabinet) een politiek besluit wordt genomen dat het kussengas niet geproduceerd mag worden, dan kan het inderdaad zo zijn dat S/E hier tegenin gaan.

Concluderend

- Het is een strakke planning. Maar: ook als Grijskerk een jaar later wordt omgezet is het nog steeds relevant.
- Groningen sluit dan in 2024. Dit is nog steeds eerder dan de eerste ingeschatte bandbreedte van 2025-2028.
- Het kussengas uit Norg kan eerder geproduceerd worden. Dit betekent ook dat partijen minder lang 'aan elkaar vast zitten' omtrent het Norg Akkoord. Afbouw gaswinning definitief in zicht.
- Het blijft goed voor de leveringszekerheid, systeem wordt zelfs robuuster en de lange termijn is beter geborgd.
- Tot slot worden er nog geen definitieve besluiten genomen.

Alternatieve opties (slide 7)

Tussenoplossing

- Het is ook mogelijk om in het Vaststellingsbesluit geen extra volumeruimte te geven voor de omzetting van Grijskerk.
- Dit wil niet zeggen dat de omzetting van Grijskerk niet door hoeft te gaan.
- Het is mogelijk dat de vulgraad van opslag Norg meevalt. In haar raming nu neemt GTS aan dat Norg met 4 bcm gevuld kan worden. Maar mogelijk is er meer beschikbaar. Ook gaat GTS uit van 100% stikstofcapaciteit, maar is er eigenlijk meer beschikbaar. Dit mag de markt gebruiken als zij wil.
- In de additionele raming van GTS zal gekeken worden naar een geüpdatet vulgraad.
- Zo kan het Groningenveld alsnog eerder worden gesloten, maar het is onzeker of dit al in 2023 is. Dit hangt sterk af hoeveel gas er uiteindelijk beschikbaar is om Grijskerk mee te vullen.
- Ook hier is nog steeds sprake van een omgevingstraject Grijskerk/Norg.

Terugvaloptie

- We kunnen er ook gewoon voor kiezen om niet mee te gaan in het plan van NAM.
- NAM zal dan waarschijnlijk Grijskerk willen gaan leegproduceren voor de opbrengsten.
- Norg blijft nodig voor leveringszekerheid. Ook Groningen blijft langer nodig als reservemiddel.
- Het risico op aardbevingskosten blijft dan ook langer bestaan. Het veld blijft immers langer open.
- Bovendien zal Norg langer nodig blijven dan 2027. Er zal dus opnieuw onderhandeld moeten worden met S/E over de inzet van Norg voor leveringszekerheid.
- In alle gevallen blijft een omgevingstraject nodig: in dit geval voor het leegproduceren van Grijskerk en langere inzet Norg.
- Wel zal er sprake zijn van gasbaten door het leegproduceren van Grijskerk. Dit is circa 6 bcm.

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E)
Verzonden: maandag 14 juni 2021 15:42
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: DOMUS-21158709-v4-Overleg_Vaststellingsbesluit_Grijskerk_op_17_juni
Bijlagen: DOMUS-21158709-v4-
Overleg_Vaststellingsbesluit_Grijskerk_op_17_juni.docx

Hoi 5.1.2.E
Hierbij akkoord op de set. In de nota lijkt een enkel woordje te ontbreken; zie attach.
Groet,
5.1.2.E

22-6-2021
22-6-2021Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

TER ADVISERING

Aan
de Minister van Economische Zaken en KlimaatDirectoraat-generaal Klimaat
en Energie

Projectdirectie Groningen

Auteur

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Datum

17 juni 2021

Kenmerk

DGKE-PDG / 21162865

BHM 21162827

Kopie aan

Bijlage(n)

1

nota

Ter inzagelegging ontwerp-vaststellingsbesluit
Groningen gasveld 2021-2022

Parafenroute

5.1.2.e

5.1.2.E

PDG, 5.1.2.e

5.1.2.E

W&O, 5.1.2.e

5.1.2.E

WJZ

5.1.2.E

BBR

5.1.2.E

Aanleiding

Op 25 juni wordt het ontwerp-vaststellingsbesluit voor het Groningen gasveld 2021-2022 ter inzage gelegd, waarna partijen zes weken de gelegenheid hebben om een zienswijze in te dienen. De contouren van het ontwerp-vaststellingsbesluit zijn op 1 juni in de CFEZIL en op 18 juni in de MR besproken. In september wordt het definitieve vaststellingsbesluit vastgesteld. U heeft eerder nota's ontvangen over de contouren van het ontwerp-vaststellingsbesluit. In de bijlage vindt u het ontwerp-vaststellingsbesluit zelf.

Advies

U wordt geadviseerd om akkoord te gaan met de ter inzagelegging van het ontwerp-vaststellingsbesluit.

Kernpunten

- Dit ontwerp-vaststellingsbesluit stelt het winningsniveau voor het gasjaar 2021-2022 vast op 3,9 miljard Nm³ in een qua temperatuur gemiddeld jaar.
- Komend gasjaar 2021-2022 wordt een belangrijke mijlpaal bereikt met de ingebruikname van de nieuwe stikstofinstallatie in Zuidbroek (voorzien op 1 april 2022). Vanaf dat moment wordt de winning primair bepaald door het minimale volume dat nog nodig is om productielocaties operationeel te houden (minimumflow).
- Vooral nog wordt naast productielocatie Tjuchem, NAM niet toegestaan dat er in de loop van gasjaar 2021-2022 aanvullende productielocaties uit gebruik worden genomen totdat de nieuwe stikstofinstallatie in Zuidbroek operationeel is en zeker gesteld is dat deze naar behoren werkt. Hierover bent u recent geïnformeerd.

Ontvangen BBR

- Het inzetten van opslag Grijpskerk als laagcalorische berging is een van de laatste versnellingsmogelijkheden om het Groningenveld zo snel als mogelijk te sluiten. De intentie is om in het vaststellingsbesluit ruimte te laten voor een eventueel aanvullende productie van tussen de 0 en de 1,1 (gemiddeld 0,7) miljard Nm³ ten behoeve van een versnelde definitieve sluiting van het veld.
- SodM en de Mijnraad raden de omzetting van gasopslag Grijpskerk op de korte termijn af en adviseren om voor het komende gasjaar in het vaststellingsbesluit geen extra beperkte productiecapaciteit uit het Groningenveld hiervoor te reserveren.
- GTS heeft in haar advies van 8 juni jl. aangegeven dat het omzetten van gasopslag Grijpskerk kan leiden tot een definitieve sluiting van het Groningenveld in het derde kwartaal van 2023 of 2024 (i.p.v. tussen 2025 en 2028). Naar aanleiding van het GTS advies zijn er aanvullende vragen gesteld aan SodM. Een reactie wordt naar alle waarschijnlijkheid nog in het ontwerpbesluit verwerkt voordat het ter inzage wordt gelegd. Gelet op de zorgen van de adviseurs wordt eerst GTS gevraagd het voor de maatregel benodigde additionele winningsvolume te actualiseren en indien nodig wordt TNO gevraagd om de Groningse veiligheidsrisico's exact in kaart te brengen. Op 17 juni jl. bent u geïnformeerd over project Grijpskerk. Het besluit over het al dan niet reserveren van ruimte voor gasopslag Grijpskerk wordt genomen in het definitieve vaststellingsbesluit in september. Voor de zomer wordt u nader geïnformeerd over de stappen rondom het besluit omzetten gasopslag Grijpskerk, mede naar aanleiding van de bespreking van 17 juni jl.

TER ADVISERING

Aan
de Minister van Economische Zaken en Klimaat

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Projectdirectie Groningen

Auteur

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Datum

23 juni 2021

Kenmerk
 DGKE-PDG / Fout! Onbekende
naam voor documenteigenschap.

Bhm: 21208188

Kopie aan

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

Bijlage(n)
 Begeleidende brief zienswijze
ontwerp vaststellingsbesluit
Groningenveld 2021-2022,
gemeente Westerkwartier d.d. 3
augustus 2021

nota

Scenario's sluiting Groningenveld en mogelijke rol EZK
ten aanzien van de inzet van gasopslag Grijpskerk

Parafenroute

5.1.2.E	PDG, 5.1.2.E	W&O 5.1.2.E
5.1.2.E	5.1.2.E	5.1.2.E
FEZ	WJZ	BBR
5.1.2.E	5.1.2.E	5.1.2.E

Aanleiding

Op 17 juni jl. bent u naar aanleiding van een brief van GTS geïnformeerd over de mogelijke sluitingsdatum van het Groningenveld. Om het Groningenveld te sluiten met behoud van de leveringszekerheid is het, volgens GTS, nodig om tot circa 2030 een opslag beschikbaar te houden voor laagcalorisch gas. Dat kan UGS Norg zijn, maar er is ook een mogelijkheid om in de bestaande gasopslag Grijpskerk laagcalorisch gas op te slaan in plaats van hoogcalorisch gas. U heeft vragen gesteld over de voor- en nadelen van deze twee opties en de belangen die spelen. Op 12 augustus vindt hierover een overleg met u plaats. Ook bespreken wij dan graag de rol van EZK met u.

Advies

U wordt geadviseerd:

- het opslaan van laagcalorisch gas in Grijpskerk onder voorbehoud van een veiligheidstoets te ondersteunen in het belang van de zo snel mogelijke sluiting van het Groningenveld en de lange termijn leveringszekerheid;
- géén extra ruimte te geven aan NAM in het Vaststellingsbesluit voor het gasjaar 21/22 om extra Groningengas te winnen ten behoeve van het vullen van Grijpskerk met laagcalorisch gas;
- een rol te blijven spelen in het omgevingstraject in Westerkwartier en Noordenveld en ook een onafhankelijke procesbegeleider aan te stellen;
- de Tweede Kamer hierover in september bij de publicatie van het vaststellingsbesluit te informeren.

Kernpunten**Aanleiding**

- U heeft de Tweede Kamer in juni jl. geïnformeerd over de mogelijkheid om in de opslag in Grijpskerk laagcalorisch gas op te slaan in plaats van hoogcalorisch gas. Dit zou betekenen dat Grijpskerk langer behouden wordt als gasopslag (circa tien jaar), maar het Groningenveld en opslag Norg eerder beëindigd kunnen worden.

Ontvangen BBR

- NAM is eigenaar van gasopslag Grijpskerk en heeft een opslag- en winningsvergunning. Oorspronkelijk was NAM van plan om in 2021 de opslag Grijpskerk te beëindigen en het aanwezige hoogcalorische kussengas te gaan produceren. In dat scenario zal Norg langer beschikbaar moeten blijven als gasopslag.
- Het komende gasjaar komt stikstoffabriek Zuidbroek II gereed waardoor Grijpskerk vanaf dan (nagenoeg) volledig met pseudo-G-gas gevuld zou kunnen worden. NAM staat nu voor twee opties: Grijpskerk of Norg langer beschikbaar houden als opslag.
  - Indien het oorspronkelijke scenario wordt doorgezet wordt de sluitingsvolgorde 1) opslag Grijpskerk (circa 2021) 2) Groningenveld (tussen 2025 en 2028) 3) opslag Norg (tussen 2027 en 2035)
  - Indien Grijpskerk wordt ingezet wordt de sluitingsvolgorde 1) Groningenveld (2023 of 2024) 2) opslag Norg (circa 2025) 3) opslag Grijpskerk (tussen 2027 en 2035)
- Om laagcalorisch gas op te slaan is een kleine aanpassing nodig in het opslagplan van NAM. U heeft een rol in de instemmingsprocedure. Shell en ExxonMobil hebben, als aandeelhouders van NAM, aangegeven dit alleen te willen voortzetten als u het project ondersteunt. NAM zal dan een wijzigingsverzoek van het opslagplan indienen.
- Ook gemeenten hebben u in een openbare brief gevraagd om duidelijkheid te scheppen over de toekomstige invulling Grijpskerk (bijgevoegd). Daarnaast roepen zij u op om het proces rond het door NAM in te dienen gewijzigd opslagplan voortvarend op te pakken.

Appreciatie van de twee opties

- Seismisch risico: In totaliteit neemt het risico af bij beide opties. SodM heeft in een informele reactie per mail aangegeven geen extra risico's te verwachten als Grijpskerk met L-gas gevuld wordt. Grijpskerk is al een opslag en het maakt geen verschil welk type gas in de opslag wordt opgeslagen. Dit is ook het antwoord op vragen van de Kamer, die vragen of er risico's worden verplaatst.
- Leveringszekerheid: GTS heeft aangegeven dat door de inzet van Grijpskerk als opslag voor laagcalorisch gas de robuustheid van het L-gassysteem significant toeneemt.
- Lokaal draagvlak: U heeft eerder het belang van lokaal draagvlak onderstreept. Groningers hechten veel waarde aan een zo snel mogelijke sluiting van het Groningenveld. Er lopen gesprekken tussen NAM, de bestuurders van de gemeenten Westerkwartier en Noordenveld en EZK over de inzet van Grijpskerk en Norg. Beide scenario's leiden lokaal tot weerstand, maar onder randvoorwaarden kan het omgevingstraject tot draagvlak leiden.
- Financieel: Het gebruik van Grijpskerk als opslag voor laagcalorisch gas is voor NAM en de Staat voordeliger dan de inzet van Norg. Het financiële aspect zou ons inziens niet doorslaggevend moeten zijn, omdat voor ons de veiligheid(sbeleving) en leveringszekerheid zwaarder wegen, maar nu het financiële effect positief is, kan het als aanvullend argument gelden.

- Effecten gaswinning: GTS heeft in een nieuwe analyse berekend dat, door de inzet van Zuidbroek II en de inzet van Norg, beperkt extra winning uit het Groningenveld nodig is voor het zo effectief mogelijk vullen van de opslag in Grijpskerk met laagcalorisch gas (0,1 tot 0,5 bcm Groningengas). Dit wordt later ruim bespaard door een versnelde sluiting. Shell en ExxonMobil verwachten dat Grijpskerk ook zonder Groningengas volledig gevuld kan worden met laagcalorisch gas. Dit komt doordat in de praktijk meer stikstofcapaciteit beschikbaar blijkt te zijn dan strikt genomen volgt uit de modelberekeningen van GTS. Ook SodM adviseert geen extra Groningenproductie toe te staan. Mocht u in het kader van leveringszekerheid een kleine extra productie toe willen staan, dan zal daar steun voor zijn vanuit de provincie Groningen zolang dit ertoe leidt dat het Groningenveld uiteindelijk sneller gesloten kan worden.
- In de toelichting vindt u een tabel met een vergelijking van de twee scenario's op al de hierboven genoemde aspecten.

Conclusie

- Wij adviseren u om onder voorbehoud van de toetsing van het opslagplan (veiligheidstoets) een positieve grondhouding uit te spreken voor de opslag van laagcalorisch gas in Grijpskerk en aan te geven dat u NAM steunt om dit traject te starten. U neemt vervolgens een besluit over de aanpassing van het opslagplan op basis van feitelijke gronden in de Mijnbouwwet.
- Gezien het belang van draagvlak is het advies om daarnaast betrokken te blijven in het lokale omgevingstraject van NAM en de gemeenten als bemiddelaar tussen deze twee partijen.
- Tot slot wordt u geadviseerd geen extra productie uit Groningen toe te staan. Een verhoging van de Groningenproductie ligt, hoe klein ook, politiek gevoelig bij met name de Tweede Kamer.

Toelichting

In deze toelichting schetsen wij eerst de voorgeschiedenis, vervolgens volgt een vergelijking tussen Norg en Grijpskerk en een beschrijving van de rol van EZK, met tot slot technische achtergrond.

1. Voorgeschiedenis

- In het Akkoord op Hoofdpijnen (AoH) zijn tussen de Staat en Shell en ExxonMobil in 2018 afspraken gemaakt over de afbouw van de gaswinning en de inzet van de gasopslagen.
- Daarbij is onder andere het streven uitgesproken om de opslagfunctie van Grijpskerk uiterlijk 1 oktober 2021 te beëindigen. Daarna kan begonnen worden met de productie van het kussengas in Grijpskerk (onder voorbehoud van een goedgekeurd winningsplan). NAM was het omgevingstraject in 2019 gestart met de gemeente Westerkwartier om het kussengas van Grijpskerk leeg te produceren. Dit omgevingstraject is *on hold* gezet.
- De afspraken uit het AoH gingen namelijk uit van de premisse dat winning uit het Groningenveld nog tot 2030 noodzakelijk zou zijn en Norg gevuld zou worden met Groningengas. Later zijn er diverse versnellingsmogelijkheden in beeld gekomen, zoals het vullen van Norg met pseudo G-gas, die de sluitingsdatum van het Groningenveld hebben teruggebracht tot ergens tussen 2025 en 2028. Omdat de vraag naar laagcalorisch gas snel afneemt is de inzet

van Grijpskerk als opslag voor laagcalorisch gas in beeld gekomen. De omvang van Grijpskerk is kleiner dan Norg. Het sluit daarom beter aan bij de omvang van de krimpende markt en is efficiënter in gebruik.

- Op 8 maart 2021 is het Norg-akkoord gesloten met Shell, ExxonMobil en NAM, waarbij de versnellingsmogelijkheden zijn vastgelegd. Norg blijft beschikbaar tot 2027 tegen de huidige tarieven. Indien blijkt dat Norg ook na 2027 nog nodig is kan de Staat op grond van het Akkoord op Hoofdpijnen de optie invoeren dat NAM Norg tegen redelijke voorwaarden beschikbaar blijft stellen.¹ De verwachting is dat na 2027 de inzet van opslag Norg in beperkte mate nodig is.
- Vanwege de potentie van Grijpskerk is er daarnaast een inspanningsverplichting opgenomen in het Norg Akkoord voor alle partijen om tot afspraken te komen over *"de wijze waarop de functie van Norg UGS voor de leveringszekerheid door Grijpskerk UGS kan worden ingevuld zodat de UGS-functie van Norg UGS zo snel mogelijk kan worden beëindigd."* (vertrouwelijke passage). In andere woorden: het vullen van Grijpskerk met laagcalorisch gas, waardoor de gasopslag Norg kan worden gesloten.

2. Een omschrijving en vergelijking van de scenario's

- In onderstaande tabel worden voor de twee scenario's de voor- en nadelen uiteengezet.
- Qua veiligheid zijn de verschillen tussen de twee scenario's relatief beperkt:
  - In totaliteit neemt de som van de risico's in beide scenario's af.
  - De seismische risico's in Groningen zijn voor een deel al gereduceerd.
  - Wat betreft de opslagen zijn de scenario's vergelijkbaar, maar liggen de risico's voor een groter deel rond dan wel Grijpskerk, dan wel Norg. Dit zijn gemeenten van vergelijkbare omvang (aantal omwonenden). De risico's komen overeen met andere kleine velden in Nederland.
- De Kamer heeft zorgen uitgesproken over het vullen van Grijpskerk met laagcalorisch gas. Fracties geven daarbij aan dat ook de gewijzigde inzet van Norg sinds 2019 tot extra risico's en schade heeft geleid in de gemeente Noordenveld. Dit wordt echter niet door cijfers of onderzoeken ondersteund en ook ten aanzien van Grijpskerk zijn deze zorgen ongegrond. Grijpskerk is al ongeveer 25 jaar vrijwel zonder problemen in gebruik als gasopslag.
- De provincie Groningen adviseert om Grijpskerk om te zetten, ook als daar extra Groningengas voor nodig is. De vervroegde sluitingsdatum biedt perspectief voor omwonenden en geeft de duidelijkheid waar al lange tijd om gevraagd wordt. Een veld dat definitief gesloten is draagt bij aan de veiligheidsbeleving. Hier wordt door de gemeenten boven het Groningenveld grote emotionele betekenis aan gegeven.
- De scenario's verschillen in de mate waarop ze bijdragen aan de leveringszekerheid, de betrouwbaarheid van de gaslevering aan gebruikers van laagcalorisch gas (huishoudens en bedrijven). GTS heeft in een recent onderzoek geconcludeerd dat het opslaan van laagcalorisch gas in Grijpskerk

¹ NB. De Staat betaalt een vergoeding voor de beschikbaarheid van Norg omdat deze niet langer op commerciële grondslag wordt ingezet, maar enkel en alleen op grond van leveringszekerheid en het minimaliseren en het zo snel mogelijk beëindigen van de winning uit het Groningenveld.

de robuustheid van het systeem significant versterkt, omdat de capaciteit van Grijpskerk gelijk blijft en die van het Groningenveld jaarlijks wordt afgebouwd.

- Financieel gezien weegt Grijpskerk als laagcalorische gasopslag op tegen het oorspronkelijke scenario.
  - Het beschikbaar houden van Norg als opslag is relatief duur, omdat het een grote opslag is met veel kussengas.
  - NAM (en de Staat) kunnen eerder opbrengsten krijgen als het leeg produceren van Norg wordt versneld (tijds waarde van geld): in Norg zit circa driemaal zo veel kussengas als Grijpskerk. De extra omzet komt ten goede aan de Maatschap Groningen en is van belang voor de financiële robuustheid van NAM en EBN in verband met de kosten voor schade en versterken.
  - Daarnaast zal Norg langer nodig zijn dan 2027. De beschikbaarheid van Norg kan worden verlengd op basis van het AoH, tegen 'redelijke voorwaarden'. Deze redelijke voorwaarden moeten partijen nog overeenkomen.
  - 5.1.2 b
- Draagvlak: in beide scenario's wordt weerstand uit de omgeving rond Grijpskerk of Norg verwacht. Omwonenden maken zich zorgen over de seismische risico's en schadeafhandeling. Op bestuurlijk niveau is er onder randvoorwaarden draagvlak voor het opslaan van laagcalorisch gas in Grijpskerk. Datzelfde geldt voor het beëindigen van de opslag Norg en het vervolgens produceren van het kussengas uit Norg.
- NAM is over de randvoorwaarden in gesprek met de gemeenten. EZK zit ook aan tafel. In beide scenario's is er sprake van een omgevingstraject.
- Omwonenden hebben zorgen over schadeafhandeling en willen gelijk aan Groningenregime behandeld worden en daarnaast vraagt de gemeente Westerkwartier om compensatie (de gemeente wil meedelen in de opbrengsten van NAM) van mogelijk tientallen miljoenen. In Noordenveld (waar Norg ligt) is er een wens om Norg zo snel mogelijk te beëindigen en leeg te produceren. Ook zij vragen om compensatie van tientallen miljoenen voor het leeg produceren van Norg.
- Verderop gaan we nader in op het omgevingstraject en de rol van EZK.

	Scenario Norg langer als L-opslag			Scenario Grijpskerk langer als L-opslag		
	<ul style="list-style-type: none"> Groningen sluit 2025-2028. Grijpskerk niet langer beschikbaar als opslag, het kussengas wordt vanaf ~2022 geproduceerd. Norg blijft tot in ieder geval 2027 beschikbaar als opslag en daarna zolang als nodig maar uiterlijk tot 2035. 			<ul style="list-style-type: none"> Groningen sluit 2023-2024. Grijpskerk blijft beschikbaar als opslag zolang nodig maar tot uiterlijk 2035. Norg wordt vanaf ~2024 niet langer nodig als opslag en het kussengas zal gefaseerd geproduceerd worden. 		
	Groningen	Norg	Grijpskerk	Groningen	Norg	Grijpskerk
Veiligheid komende jaren (Omwonenden: ~300.000 Groningenveld, ~3.000 Grijpskerk en ~3.500 Norg)	Risico is klein	Risico is klein	Risico productie Grijpskerk moet worden onderzocht	Positief: Risico lager (eerder dicht, minder volume)	Risico productie Norg moet worden onderzocht	Blijft gelijk
Leveringszekerheid	Borgen via Norg			Positief: Borgen via Grijpskerk geeft volgens GTS een lichte verbetering.		
Financiële impact voor de Staat ²	Kleine toename baten door productie minimum flow	Nieuwe vergoeding overeen te komen met NAM	5.1.2.b 1	Geen baten	5.1.2.b	Geen vergoeding aan NAM
Veiligheidsbeleving van lokale stakeholders (bestuurders) ³	Rekenen op snelle sluiting	Negatief: Zorgen over de schade-afhandeling	Negatief: Grote zorgen over de risico's van productie	Positief: Er wordt veel emotionele waarde gehecht aan snelle definitieve sluiting.	Negatief: Zorgen over risico's van productie	Neutraal: Communicatie nodig over de risico's
5.1.1.c						

² Dit werkt voor de Staat op de reguliere manier door in de gasbaten, waardoor grofweg 73% van deze compensatie ten laste van de Staat komt en 27% ten laste van de netto winst van NAM.

³ Bestuurlijk is er onder randvoorwaarden draagvlak voor het scenario waarin Grijpskerk langer beschikbaar is als opslag. Er is geen duidelijk beeld hoe omwonenden hier zelf in staan, maar naar verwachting zal er in beide scenario's weerstand zijn. Omwonenden maken zich in algemene zin zorgen over de risico's van mijnbouwactiviteiten.

3. Rol EZK

- EZK heeft in feite vijf-formele/informeel rollen:
  - ^{5.1.2b} [REDACTED]
  - De minister van EZK heeft een in de Mijnbouwwet vastgelegde rol in het vaststellingsbesluit.
  - De minister van EZK heeft een formele rol in de instemmingsprocedure van de aanpassing van opslag- en winningsplannen.
  - EZK heeft momenteel een faciliterende en bemiddelende rol in het omgevingstraject van NAM.
  - Zoals in de kernpunten genoemd kan EZK bovendien invloed uitoefenen op de keuze van NAM. Shell, ExxonMobil en NAM hebben aangegeven dat het uitspreken van steun door EZK voor de verlengde inzet Grijpskerk randvoorwaardelijk is voor het doorzetten van het opslaan van laagcalorisch gas in Grijpskerk.
- In het kader van het vaststellingsbesluit 2021-2022 (waarvan het concept tot 5 augustus ter inzage lag) ligt er een keuze bij de minister van EZK of er ruimte wordt gegeven aan NAM om circa 0,1 tot 0,5 bcm Groningengas extra te winnen. Dit kan NAM gebruiken om de opslag Grijpskerk in de zomer 2022 volledig te kunnen vullen met laagcalorisch gas voor zover dit niet kan met pseudo-Groningengas (gas uit de stikstofinstallaties).
- Wij adviseren om dit niet toe te staan (in lijn met het advies van SodM). Gelet op het geringe benodigde Groningengas is het wellicht toch mogelijk voor NAM om Grijpskerk geheel te vullen met laagcalorisch gas. GTS heeft namelijk niet alle stikstofcapaciteit meegenomen in hun berekening. Deze reservecapaciteit is bedoeld om storingen op te kunnen vangen. Zolang er geen storingen zijn kan de markt de ruimte wel gebruiken, bijvoorbeeld om opslagen te vullen met pseudo-G-gas. Bij grote tegenvallers, bijvoorbeeld t.a.v. Zuidbroek, schuift alles één jaar op en kan het Groningenveld 2024 dicht.
- NAM heeft reeds een opslag- en winningsvergunning voor Grijpskerk en Norg. Voor het daadwerkelijk opslaan en winnen moeten opslagplannen en winningsplannen worden ingediend. De minister van EZK heeft een rol bij de instemming met het opslagplan dan wel het winningsplan van NAM. Dit gebeurt op basis van wettelijke kaders: als aan de wettelijke vereisten is voldaan, dan moet worden ingestemd met het opslag- of winningsplan. Hier is dus geen discretionaire ruimte voor de minister van EZK.
- Daarnaast zet NAM een omgevingstraject op met gemeenten als onderdeel van de vergunningprocedure. Dat traject vindt plaats ongeacht de keuze of in Grijpskerk laagcalorisch gas wordt opgeslagen of vanaf circa 2022 gestart wordt met het produceren van het kussengas in Grijpskerk.
- Momenteel heeft EZK in de gesprekken over het omgevingstraject een rol als voorzitter en bemiddelaar, omdat NAM en gemeenten dit gevraagd hebben. Partijen willen samen een onafhankelijk procesbegeleider aanstellen.
- Ons advies is om hiermee in te stemmen en daarnaast een rol te blijven spelen als bemiddelaar. EZK kan, ongeacht of we wel of niet aan tafel zitten, aangesproken worden op de wijze waarop schade afgehandeld zal worden. Door aan tafel te zitten is er meer invloed op de uitkomst.

- Standpunt Westerkwartier: Westerkwartier heeft haar standpunt in de onderhandeling ook uiteengezet in een begeleidende brief in het kader van de zienswijze die gemeenten in Groningen gezamenlijk hebben ingediend voor het vaststellingsbesluit (bijgevoegd). Westerkwartier pleit voor duidelijkheid over het besluit voor de inzet van Grijpskerk en voor een schadeafhandeling voor Grijpskerk die vergelijkbaar is met die voor het Groningenveld. De Staat wordt gevraagd om ook voor Grijpskerk toepassing van het bewijsvermoeden in te voeren. Voor het Groningenveld en Norg is dit momenteel het geval. De risico's rond Grijpskerk blijven echter gelijk ten opzichte van de huidige situatie. Toepassing van het bewijsvermoeden voor Grijpskerk vergt een wetswijziging en geeft voor NAM en de Staat het risico dat zij schades moeten gaan vergoeden, die mogelijk zijn ontstaan door andere oorzaken.
- EZK heeft altijd aangegeven dat het risico van gaswinning uit het Groningenveld van totaal andere orde is. Momenteel bekijkt NAM of bewoners tegemoet gekomen kunnen worden, bijvoorbeeld door een ruimhartig schadeprotocol af te spreken voor het geval er bevingen van boven een bepaald niveau ontstaan.
- Standpunt Noordenveld: Er wordt hoe dan ook weerstand rond Norg verwacht. Wanneer het kussengas van Norg geproduceerd wordt is NAM bereid om een deel van de baten af te staan. Dit kan onrust wegnemen volgens Noordenveld.

5.1.2b

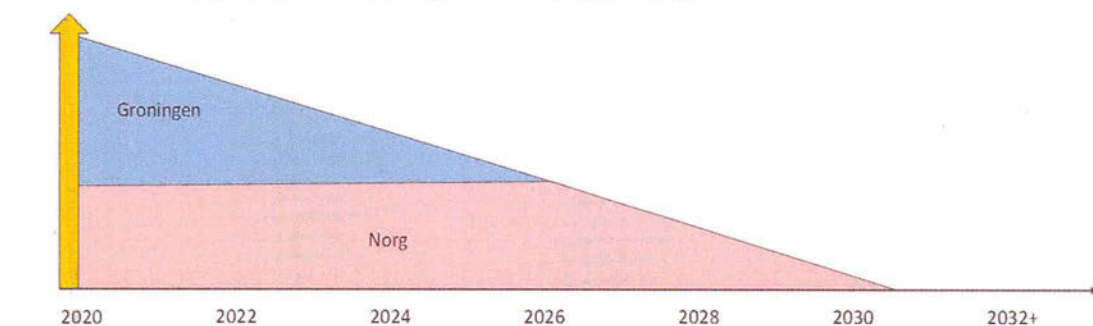
4. Technische achtergrond

- Een gasopslag bevat werkgas en kussengas. Het werkgas wordt in de winter geproduceerd en in de zomer geïnjecteerd. Kussengas is permanent in de gasopslag aanwezig en is nodig om in de winter het werkgas met voldoende druk te kunnen produceren. Als de opslagfunctie eindigt dan is het kussengas niet langer nodig en kan het geproduceerd worden. Zo heeft Grijpskerk 6 bcm kussengas en 2,4 bcm werkgas en Norg 17 bcm kussengas en 6 bcm werkgas.
- Grijpskerk is momenteel een opslag voor hoogcalorisch gas. Zowel het kussengas als het werkgas is hoogcalorisch. Als Grijpskerk gebruikt gaat worden als L-gasopslag dan wordt het kussengas niet geproduceerd. Het is voldoende om alleen het werkgas te onttrekken en te injecteren.
- Grijpskerk is niet in één jaar beschikbaar als opslag voor laagcalorisch gas:
  - In de eerste winter wordt al het hoogcalorische werkgas uit Grijpskerk geproduceerd en vervolgens wordt in de zomer laagcalorisch werkgas geïnjecteerd.
  - Het laagcalorische werkgas gaat mengen met het hoogcalorische kussengas. Daarom wordt in de volgende winter het gemengde werkgas volledig geproduceerd (waarna stikstof wordt bijgemengd om het te kunnen benutten) om vervolgens in de zomer Grijpskerk weer volledig te vullen met laagcalorisch werkgas.
  - Na de tweede vulling zijn de mengproblemen opgelost en kan Grijpskerk gebruikt worden als opslag voor laagcalorisch gas.
- Dit alles gebeurt binnen de minimale en maximale drukgrenzen uit het huidige opslagplan voor Grijpskerk en die drukgrenzen zullen ook niet gaan wijzigen. In de winter en zomer worden dezelfde hoeveelheden gas onttrokken en geïnjecteerd als nu het geval is. Dit betekent dat de opslag gebruiken als

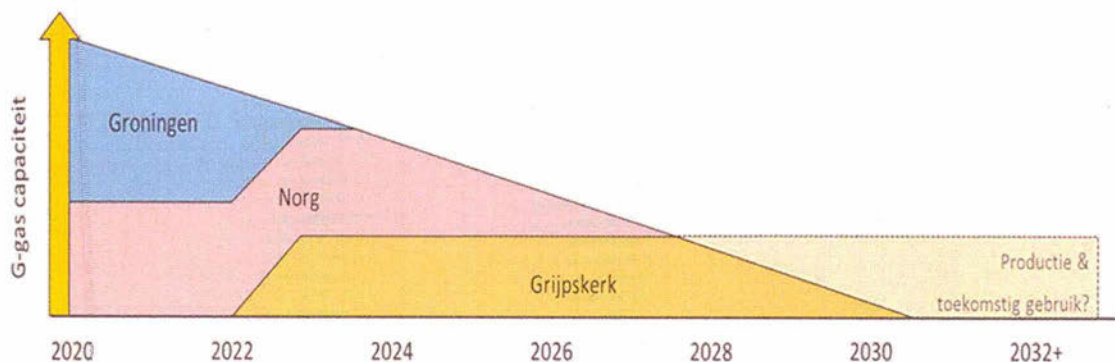
Bijlage

Kenmerk
DGKE-PDG / Fout! Onbekende
naam voor
documenteigenschap.

Scenario 1: Norg langer als opslag voor laagcalorisch gas

Scenario 2: Grijpskerk langer als opslag voor laagcalorisch gas

De figuren laten zien dat Grijpskerk de functie van Norg kan overnemen, waardoor het Groningenveld en opslag Norg eerder kunnen sluiten. In scenario 1 wordt vanaf circa 2022 gestart met de productie van kussengas van Grijpskerk en na 2030 in Norg. In scenario 2 wordt vanaf circa 2025 gestart met de productie van kussengas uit Norg en pas later in Grijpskerk.

NB. Jaartallen zijn indicatief.

AANTEKENEN

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Gaswinning Groningen
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Contactpersoon

5.1.2.E

Kenmerk

196959926

Datum

3 augustus 2021

Onderwerp

Zienswijze vaststellingsbesluit Groningenveld 2021/2022

Hooggeachte heer Blok,

Op 25 juni 2021 heeft u uw ontwerp-vaststellingsbesluit voor het gasjaar 2021-2022 gepubliceerd. Daarnaast heeft u de Tweede Kamer een brief gestuurd over uw verkenningen om de winning uit het Groningenveld voor het komende jaar zoveel als mogelijk terug te brengen naar 3,9 miljard Nm³, het winningsniveau in een jaar met een gemiddeld temperatuurprofiel.

We zien dat u zich blijft inzetten om het winningsniveau terug te brengen, en waarderen dit. Wij blijven ons de komende tijd onverminderd inzetten voor een veilige en verantwoorde gaswinning en de opslag hiervan, en zien toe op een rechtvaardige en ruimhartige schadeafhandeling voor onze inwoners. Ook blijven wij er bij u op aandringen om échte duidelijkheid te verschaffen rondom de gasopslagen in onze regio. Op dit moment vinden wij dat hieraan nog niet wordt voldaan. Daarnaast vragen wij u nadrukkelijk om een reactie inzake de recente berichtgeving van NAM over het niet noodzakelijk achten van de reservefunctie van het Groningenveld na 2022. Wij hebben besloten om in regionaal verband een zienswijze in te dienen. Deze zienswijze treft u dan ook aan in de bijlage. Tenslotte willen wij u in het bijzonder wijzen op de onderstaande aanvullingen welke voor de gemeente Westerkwartier specifiek van groot belang zijn.

Aanleiding voor de zienswijze*Toekomst gasopslaglocatie Grijskerk*

In het ontwerpbesluit geeft u aan dat het omzetten van de gasopslaglocatie Grijskerk een van de belangrijkste maatregelen is die bijdraagt aan de spoedige sluiting van het Groningenveld. Hierbij houdt u rekening met een versnelde sluiting van circa twee jaar. Om de conversie van deze gasopslaglocatie mogelijk te maken overweegt u om in het aankomende gasjaar een

Postadres

Postbus 100
9350 AC Leek

Contact

Telefoon 14 0594   www.westerkwartier.nl
info@westerkwartier.nl

Pagina

1 van 3

beperkte verhoging van het winningsvolume uit het Groningenveld toe te staan. In het definitieve vaststellingsbesluit neemt u hierover een beslissing. Wij verzoeken u om in dit besluit ook helder te maken wat de implicaties van dit besluit zijn, en duidelijkheid te verschaffen over het voorgenomen tijdsplan van de conversie en de definitieve sluitingstermijn van de gasopslaglocatie in Grijpskerk. Ondanks herhaalde verzoeken om échte duidelijkheid te scheppen over de toekomstige invulling van Grijpskerk blijven wij in het ongewisse. Deze onduidelijkheid heeft maatschappelijk onrust tot gevolg.

Voor een nieuwe invulling van de gasopslaglocatie zal de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) een nieuw opslagplan bij u moeten indienen omdat het huidige opslagplan uitsluitend toestemming geeft voor de opslag van hoogcalorisch gas. Wij begrijpen dat mijnbouwbedrijven niet in uw opdracht werken. Desalniettemin roepen wij u op om het vergunningentraject voortvarend op te pakken en verzoeken we u om in de overwegingen van het definitief besluit in te gaan op de wijzen waarop, en op welke termijn, u hierover actief en transparant gaat communiceren over dit vergunningentraject en recht doet aan het belang van inzicht in de kwantitatieve en kwalitatieve risico's van de ombouw van de ondergrondse gasopslag.

Wettelijk bewijsvermoeden

Indien de gasopslag in Grijpskerk ingezet wordt om een eerdere sluiting van het Groningenveld te realiseren zal de locatie de aankomende jaren haar vitale functie in de gasvoorziening van ons land behouden. Hiermee zal de opslaglocatie gaan behoren tot het Groningenveld-systeem. In belang van de veiligheid in Groningen en de lange termijn leveringszekerheid overweegt u om de gasopslaglocatie Grijpskerk om te zetten naar een opslag voor laagcalorisch gas. Hiermee zou de locatie niet alleen maar bijdragen aan een significant versnelde sluiting van het Groningenveld, maar ook aan een robuust laagcalorisch gassysteem. Bodemdaling en bodembeweging, met fysieke schade als gevolg, in onze regio is niet uit te sluiten. Hiermee is er wat ons betreft sprake van voldoende rechtvaardiging om het wettelijk bewijsvermoeden ook van toepassing te verklaren op een ruim gebied rondom de gasopslag in Grijpskerk. Wij vinden dit voorwaardelijk. Voor toekomstige schademeldingen zouden inwoners in dit gebied zich kunnen melden bij het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG).

Correct proces schadeafhandeling

Ook in het Westerkwartier zien we een toename in schademeldingen bij het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) en de Commissie Mijnbouwschade (CM). Als het gevolg van onvoldoende afstemming tussen deze schade-instanties wordt er tot op heden onvoldoende recht gedaan aan het gewenste resultaat, namelijk een rechtvaardige en transparante afhandeling waarbij de inwoner centraal staat en waarbij de schademelding slechts één keer gemaakt dient te worden. Om schademelders adequaat te kunnen helpen is de samenwerking tussen het IMG en de Commissie Mijnbouwschade onlangs vastgelegd in een overeenkomst. Hierbij zijn onder andere afspraken gemaakt over het overdragen van schademeldingen. We hebben tot ons genoegen vastgesteld dat hiermee het standpunt van de gemeente Westerkwartier wordt gedeeld de schademelder centraal te stellen. Echter gaat ons advies verder dan het vastleggen van afspraken.

We roepen u op als systeemverantwoordelijke voor de schadeafhandeling om het IMG in staat te stellen om schademeldingen tijdig af te handelen en, indien het IMG daar niet in slaagt, uw verantwoordelijkheid te nemen. De nieuwe werkwijze van het IMG zorgt voor een nieuwe afbakening van het gebied waarbinnen het wettelijk bewijsvermoeden van toepassing is. Het resultaat hiervan is ongelijkheid binnen onze gemeentegrenzen waarbij een deel van ons gebied buiten de toepassing van het wettelijk bewijsvermoeden valt. Onze zorgen over deze nieuwe werkwijze hebben wij onlangs in een regionale reactie bij u over het voetlicht gebracht.

Bijlage

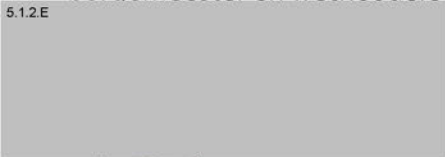
- ◇ Regionale zienswijze op het ontwerp-vaststellingsbesluit Groningenveld voor het gasjaar 2021/2022

Afsluitend

Wij zijn van mening dat wij u hierbij een gedegen zienswijze doen toekomen en verwachten dat u deze zienswijze meeneemt in uw besluitvorming.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier,

5.1.2.E

A. van der Tuuk, burgemeester

5.1.2.E

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 Ek Den Haag

Gasunie Transport Services B.V.
T.a.v. 5.1.2.e
Postbus 181
9700 AD GRONINGEN

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Projectdirectie Groningen

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

- 01 JULI 2021 -

Datum

Betreft Verzoek voorbereidingen te treffen ten behoeve van een eventuele
omzetting van gasopslag Grijpskerk naar laagcalorisch gas

Geachte 5.1.2.E

Ons kenmerk

DGKE-PDG / 21104240

Uw kenmerk

L 21.0042

Bijlage(n)

In uw brieven van 29 januari en 8 juni jl. heeft u aangegeven te verwachten dat een omschakeling van Grijpskerk naar een laagcalorische gasopslag een positieve bijdrage levert aan de doelstelling van het kabinet om het Groningenveld zo snel mogelijk definitief te sluiten.^{1,2} Vooruitlopend op de definitieve besluitvorming wil ik u via deze weg vragen om samen met mij en andere betrokken partijen de voorbereiding van de omschakeling in gang te zetten.

De resultaten in uw advies laten zien dat de inzet van Grijpskerk als laagcalorische gasopslag de sluiting van het Groningenveld met twee jaar kan versnellen. Om de gasopslag Grijpskerk te kunnen omzetten moet door u een aantal procedurele en technische stappen gezet worden, zoals het nemen van een aantal investeringsbeslissingen en de realisatie van een verbinding met het laagcalorische transportnetwerk. Ik wil u vragen om, vooruitlopend op de afronding het besluitvormingsproces en in goed overleg met betrokken gemeenten, te starten met de voorbereidingen van deze stappen. Decentrale overheden en andere betrokken partijen zijn reeds geïnformeerd over de mogelijke plannen rond de toekomst van de 5.1.2.E Grijpskerk.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze:

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

¹ Advies leveringszekerheid voor benodigde Groningenvolumes en -capaciteiten gasjaar 2021/2022 en verder, d.d. 29 januari 2021, uw kenmerk: L 21.0042.

² Rapportage over de omschakeling van gasberging Grijpskerk en impact op de Groningenproductie, d.d. 8 juni 2021, uw kenmerk: L21.0251.

20-9-2021

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Technische commissie bodembeweging
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Projectdirectie Groningen

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Datum **- 29 SEP. 2021 -**
Betreft verzoek advisering gewijzigd opslagplan Grijpskerk

Geachte 5.1.2.E

Ons kenmerk
DGKE-PDG / 21237083

Uw kenmerk

Bijlage(n)

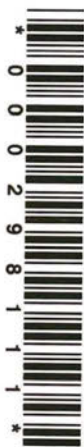
Momenteel ligt er, in het kader van de Mijnbouwwet, een verzoek tot instemming met het gewijzigde Opslagplan Ondergrondse Gasopslag Grijpskerk voor bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Ik stuur u deze brief om u op de hoogte te stellen van het feit dat de Technische commissie bodembeweging (Tcbb) conform de bepalingen in de Mijnbouwwet in de gelegenheid wordt gesteld tot het uitbrengen van advies over dit gewijzigde opslagplan. Het gewijzigde opslagplan inclusief bijlagen is inmiddels digitaal met u gedeeld.

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (hierna: NAM) heeft op 27 september 2021 een aanvraag ingediend voor instemming met een geactualiseerd opslagplan om de opslag in Grijpskerk meer algemeen te kunnen gebruiken voor de opslag van aardgas i.p.v. alleen hoogcalorisch gas. Dit met het doel om de gaswinning in Groningen eerder te kunnen beëindigen.

Stukken ter advisering

De Tcbb wordt gevraagd te adviseren over de volgende documenten het gewijzigde opslagplan Grijpskerk, d.d. 27 september 2021.

In het advies van de Tcbb kan het advies van TNO en SodM worden betrokken. Beide adviezen zullen minimaal 1 week voor de deadline van het Tcbb advies naar de Tcbb worden doorgestuurd per e-mail. Mogelijk ten overvloede wijs ik u erop dat de bedrijfsgegevens in het opslagplan vertrouwelijk behandeld dienen te worden en niet openbaar gemaakt mogen worden.

30-9-2021

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Projectdirectie Groningen

Ik verzoek u uw advies uiterlijk 1 november op te sturen. Indien u uw advies per post stuurt, zou ik u vriendelijk willen verzoeken een afschrift hiervan ook per e-mail te versturen aan ^{5.1.2.E} (^{5.1.2.E} @minezk.nl).

Ons kenmerk
DGKE-PDG / 21237083

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze:

^{5.1.2.E}

^{5.1.2.E}

^{5.1.2.E}

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 4 november 2021 09:09
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E
 5.1.2.E 5.1.2.E ; 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: Bhm NOTA Instemmingsprocedure opslagplan gasopslag Grijskerk

Ha 5.1.2.E

Dank! Prima zo.

Groet,
 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>
Verzonden: woensdag 3 november 2021 19:58
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E @minezk.nl>;
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Bhm NOTA Instemmingsprocedure opslagplan gasopslag Grijskerk

Hoi 5.1.2.E

Bedankt. Ik heb je kleine aanvullingen overgenomen en daarnaast een nieuw voorstel gedaan voor het laatste blok. Het klopt dat die nog niet lekker liep. Ik heb iets duidelijker proberen aan te geven dat Westerkwartier eigenlijk twee punten heeft gemaakt: ze hebben een voorkeur voor de UOV en vinden dat er ongeacht de procedure sowieso iets aanvullends nodig is om omwonenden te betrekken.

Zie bijlage met tracks en in domus staat een schone versie.

Groeten
 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>
Verzonden: woensdag 3 november 2021 18:23
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
 <5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @minezk.nl>;
 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Bhm NOTA Instemmingsprocedure opslagplan gasopslag Grijskerk

Ha 5.1.2.E

Na de mail van 5.1.2.E zie ik dat inderdaad op een goede manier in de nota wordt verwezen naar het nog te nemen besluit over het al dan niet toepassen van de UOV. Jullie spreken je voorkeur al uit voor het wel toepassen ervan (wat natuurlijk prima is), maar zeggen daar meteen bij dat het wel afhankelijk is van het vinden van een goede argumentatie. Dat lijkt me dus prima zo. Hierbij nog mijn commentaar, voornamelijk kleine aanvullingen. Inhoudelijk denk ik dat jullie nog wel even beter moeten kijken naar het laatste blok over het anders betrekken van de bewoners. Dat hangt m.i. nu wat in de lucht nu de toepassingsmogelijkheid van de UOV in een ander licht is komen te staan. Ik heb deze versie ook in Domus opgenomen.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

Verzonden: woensdag 3 november 2021 13:27

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)
<5.1.2.E@minezk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E@minezk.nl>;
5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

Onderwerp: Bhm NOTA Instemmingsprocedure opslagplan gasopslag Grijskerk

Dag 5.1.2.E

Wij hebben de nota aangepast n.a.v. het gesprek vorige week, dus deze ligt weer bij jou ter akkoord. Er staat nog een kleine checkvraag open bij 5.1.2.E of voor beide procedures geldt dat NAM pas na de beroepstermijn kan starten. Praktisch gezien komt het startmoment volgens mij sowieso op na de beroepstermijn neer, omdat NAM niet meer terug kan na het starten met vullen met L-gas.

Lukt het om uiterlijk vandaag naar de nota te kijken? Wij hebben maandag een gesprek met stakeholders, dus willen we de nota uiterlijk vrijdag bij 5.1.2.E hebben.

Bedankt en als er vragen/opmerkingen zijn, hoor ik het graag.

Groeten

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

.....
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Projectdirectie Groningen

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
M 5.1.2.E

E 5.1.2.E @minezk.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 12 november 2021 17:38
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: (voorlopige) keuze voor reguliere procedure
Bijlagen: DOMUS-21263617-v24-
 NOTA_Instemmingsprocedure_opslagplan_gasopslag_Grijpskerk 5.1.2.E .docx

Hi 5.1.2.E

Zie hierbij en hieronder de laatste opmerkingen van 5.1.2.E bij de nota.

Ivm de snelheid stuur ik hem meteen naar je door.

Op het eerste gezicht dus paar dingen van belang:

- Termijnen iets preciezer
- Risico op vovo (kunnen/moeten we dat nog duidelijker benadrukken?)
- Advies Sodm evt. al kort weergeven.

Laat het weten als je hier nog even over wil bellen.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 12 november 2021 17:33

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

Onderwerp: RE: (voorlopige) keuze voor reguliere procedure

Hi 5.1.2.E

Mijn bespreking is doorgeschoven, dus ik heb er al naar kunnen kijken. Ik heb de termijnen iets preciezer gemaakt, zie bijlage, omdat het veel uitmaakt of het besluit nu op 1-1 of op 31-1 wordt genomen. Ik heb het ook toegelicht maar dat hoeft natuurlijk niet in de nota. Een laatste ding nog over die termijnen: dit is het meest positieve scenario, als er proforma bezwaren binnen komen en er een aanvullende termijn voor de gronden moet worden gegeven, loopt de planning uit, maar bv ook als we door corona geen hoorzitting kunnen houden en de groep te groot is om de hoorzitting digitaal te doen.

Voor het starten met de opslag is dat allemaal niet erg, als er maar geen vovo wordt toegewezen die de werking van het besluit schorst tot de beslissing op bezwaar genomen is.

Verder kan de nota verder bijgewerkt worden nu het Sodm advies blijkbaar binnen is. Als de strekking van dat advies nog niet te overzien is, zou een tekstuele aanpassing kunnen volgen.

Groet, succes,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 12 november 2021 16:38

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) 5.1.2.E @minezk.nl>

Onderwerp: RE: (voorlopige) keuze voor reguliere procedure

Hi 5.1.2.E

Zoals zojuist besproken: ik heb nog even bij 5.1.2.E gecheckt en er is nog tijd voor een laatste check voordat de nota naar 5.1.2.E gaat.

Als je na je overleg nog kunt kijken naar de laatste wijzigingen, zou dat dus heel fijn zijn met name vanwege de afwezigheid van 5.1.2.E

De onderdelen die niet in track changes staan, heeft 5.1.2.E reeds gezien/ afgedaan in Domus.

Zie voor het gemak zowel een link naar Domus als een kopie van de nota (voor als je hem op je telefoon bekijkt).

Veel dank alvast weer voor je tijd.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)

Verzonden: vrijdag 12 november 2021 16:17

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) 5.1.2.E @minezk.nl>

CC: 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @minezk.nl>

Onderwerp: (voorlopige) keuze voor reguliere procedure

Hi 5.1.2.E (en 5.1.2.E in cc),

In de bijlage tref je ter info nog de laatste wijzigingen die n.a.v. het gesprek met W&O gisteren en onze mail van vandaag nog zijn doorgevoerd in de lijn die de PdG aan 5.1.2.E mee zal geven.

Deze deel ik met jou in afwezigheid van 5.1.2.E maar ik schat in dat we onszelf hierin vanuit WJZ kunnen vinden.

Voor het gemak de belangrijkste punten op een rij:

- Mede naar aanleiding van de informatie over de inwerkingtreding van het besluit in beide procedures, is de PdG toch uitgekomen op een voorkeur voor de reguliere procedure.
- Ik heb nog even nagevraagd of ze daarop zijn gekomen vanwege de mogelijkheid die art. 20.5 Wet milieubeheer biedt (aangezien die dan wel goed moet worden onderbouwd), maar 5.1.2.E gaf aan dat ook los daarvan ze inschatten dat de NAM juridisch gezien eerder kan beginnen met opslaan. Volgens de planning in de nota komen we uit op april 2022 (einde bezwaartermijn reguliere procedure) resp. mei 2022 (einde beroepstermijn UOV).
- Voor beleid is belangrijk dat starten in 2022 (daarmee kan de NAM uiterlijk in april van elk kalenderjaar beginnen) met de reguliere procedure nog in zicht blijft.

Mocht dit nog vragen oproepen, dan hoor ik het graag.

Groet,

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 |
2500 EK| DEN HAAG

.....
M 5.1.2.E

E 5.1.2.E @minezk.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)

Verzonden: vrijdag 12 november 2021 12:57

Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E @minezk.nl>

CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) 5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)

<[REDACTED]@minezk.nl>; [REDACTED] ([REDACTED]) <[REDACTED]@minezk.nl>; [REDACTED]
([REDACTED]) <[REDACTED]@minezk.nl>

Onderwerp: Procedure en inwerkingtreding instemmingsbesluit

Beste [REDACTED] e.a.,

Naar aanleiding van het overleg met W&O gisteren, treffen jullie hieronder de lijn die geldt t.a.v. wanneer de NAM kan starten met opslaan, met het oog op de inwerkingtreding van het besluit in beide procedures. Deze lijn is afgestemd met [REDACTED] van de afdeling bezwaar en beroep (cc).

Klopt het dat NAM in beide procedures op zijn vroegst pas na de beroepstermijn mag starten met de uitvoering van het opslagplan (juridisch gezien)?

- Normaal gesproken geldt artikel 6:16 Awb en kan een besluit direct na bekendmaking in werking treden. Maar artikel 142 van de Mijnbouwwet (Mbw) verwijst in dit geval naar artikel 20.3 van de Wet milieubeheer (Wm). Die bepaalt dat een besluit op basis van art. 34 of 39 Mbw (waaronder instemming met en opslagplan) pas in werking treedt op de dag na die waarop de beroepstermijn is verstreken.
- Het gaat hier dus niet om schorsende werking, maar het besluit treedt nog niet in werking voordat de 6 weken bezwaartermijn (in geval van reguliere procedure) c.q. beroepstermijn (in geval van de UOV) is verstreken.
- In de praktijk betekent dit dat de NAM in ieder geval moet wachten met opslaan totdat de bezwaartermijn resp. beroepstermijn is verstreken. Het besluit is vanaf dat moment in werking getreden.
- Artikel 20.5 Wm geeft voor de reguliere procedure nog een optie voor directe inwerkingtreding, als dat noodzakelijk is. Dat moet dan wel goed geregeld en onderbouwd worden in het besluit.
- Het risico blijft echter bestaan dat er een voorlopige voorziening wordt aangevraagd en toegewezen. Met een voorlopige voorziening wordt het besluit geschorst totdat de bezwaarprocedures resp. beroepsprocedures zijn afgerond.
- Ook als er geen voorlopige voorziening wordt toegewezen, is de vraag wanneer NAM kan starten mede afhankelijk van de technische vraag of de NAM al kan en wil starten terwijl er nog een bezwaar- of beroepsprocedure loopt.
- Als de noodzaak voor de directe inwerkingtreding goed onderbouwd* kan worden, kan de opslag dus het snelst starten als de reguliere procedure wordt gevolgd. Wel geldt dat dit risicovol is in verband met de mogelijkheid van het vragen en toegewezen krijgen van een voorlopige voorziening. In dat geval duurt de reguliere procedure namelijk langer**.

*Dat is niet het geval als het technisch niet mogelijk is om er direct gebruik van te maken, en uiteraard ook niet als het niet uitmaakt omdat 6 weken later starten ook nog vroeg genoeg is.

**Dat komt enerzijds omdat de bezwaarfase meer tijd kost dan de UOV, en anderzijds omdat er na de bezwaarfase, beroep openstaat waarvoor nog een keer termijn voor het instellen van beroep geldt van 6 weken.

We horen het natuurlijk graag als dit nog vragen oproept.

Groet

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 |
2500 EK | DEN HAAG

.....
M [REDACTED]

.....

TER INFORMATIE

Aan

5.1.2.e

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Projectdirectie Groningen

Auteur

5.1.2.e

@minezk.nl

Datum

21 oktober 2021

Kenmerk

DGKE-PDG / 21263617

Bhm: 21264365

Kopie aan

5.1.2.e

Bijlage(n)

geen

nota

Instemmingsprocedure actualisatie opslagplan gasopslag
Grijpskerk

Parafenroute

PDG 5.1.2.e

WJZ

5.1.2.e

Aanleiding

Op 24 september jl. heeft de minister in het vaststellingsbesluit Groningenveld onder voorbehoud van een veiligheidstoets zijn steun uitgesproken voor de opslag van laagcalorisch gas (L-gas) in de bestaande gasopslag in Grijpskerk. NAM heeft op 27 september jl. een aanvraag ingediend voor instemming met een geactualiseerd opslagplan. In deze nota informeren we u dat voor Grijpskerk voor de reguliere procedure gekozen wordt, in plaats van de UOV waar gemeenten om verzocht hebben. Daarnaast gaan wij in op de risico's die samenhangen met deze procedure.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- Er zijn technische onzekerheden (zoals Zuidbroek) en factoren in het proces voor het instemmingsbesluit van het opslagplan die beïnvloeden of en wanneer UGS Grijpskerk beschikbaar komt als opslag voor L-gas. In het gunstigste scenario kan NAM in het voorjaar van 2022 starten met het vullen van Grijpskerk met L-gas en kan het Groningenveld medio 2023 dicht. Vertraging in het traject Grijpskerk kost al snel een jaar, omdat de 'omzetting' in een zomer (die loopt van april t/m september) moet beginnen.
- Als er geen additionele veiligheidsrisico's te verwachten zijn bij de wijziging van een opslagplan, dan wordt normaliter de reguliere procedure gevolgd. De veiligheidsrisico's worden ingeschat door wettelijke adviseurs. Nadat de adviezen van de wettelijke adviseurs binnen zijn (half november) moet een definitieve keuze gemaakt worden.
- Vanuit Westerkwartier is er een uitgesproken wens om de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (UOV) te volgen, inclusief een mogelijkheid voor belanghebbenden om een zienswijze in te dienen.
- De wet biedt weliswaar ruimte om te kiezen voor de ene of de andere procedure, maar de voorkeur is om toch de reguliere procedure te blijven volgen. Inmiddels is namelijk gebleken dat de reguliere procedure sluiting van het Groningenveld in 2023 binnen bereik kan houden. Bovendien betreft de wijziging van het opslagplan een kleine wijziging. SodM heeft geadviseerd dat

Ontvangen BBR

de wijziging van het type gas dat wordt opgeslagen geen nieuwe risico's met zich meebrengt. De keuze voor de reguliere procedure past beter bij wat is vastgelegd in de Mijnbouwwet.

- Gezien de uitdrukkelijke wens van de gemeente, kan er wel een informele mogelijkheid gecreëerd worden voor omwonenden om direct aan EZK te adviseren (zienswijze light).
- Wij blijven de technische onzekerheden nauwgezet monitoren. Op dit moment is het nog haalbaar om het instemmingsbesluit via de UOV tijdig gereed te hebben zodat NAM in het voorjaar 2022 mag starten, maar de rek is uit de planning. Uitgangspunt blijft een zorgvuldige en snelle procedure zoals afgestemd met stakeholders. Als vertraging optreedt informeren wij u en de minister.

Toelichting

- Het moment dat het Groningenveld definitief kan worden gesloten is mede afhankelijk van het moment dat UGS Grijpskerk voldoende L-gas kan leveren om de reserverol van het Groningenveld over te nemen.
- Wanneer Grijpskerk beschikbaar kan zijn voor die functie is afhankelijk van het moment dat NAM start om de opslag te vullen met L-gas. Het vullen gebeurt in de zomer (april t/m september). Er zijn waarschijnlijk twee volledige zomers nodig om voldoende capaciteit in UGS Grijpskerk beschikbaar te maken (dit heeft met menging met het kussengas te maken).
- De start is afhankelijk van twee randvoorwaarden:
  - 1) er moet voldoende pseudo-Groningengas beschikbaar zijn om naast invulling van de marktvraag ook Norg en Grijpskerk te vullen (Zuidbroek II moet daartoe beschikbaar zijn);
  - 2) er moet een instemmingsbesluit genomen zijn door de minister met het geactualiseerde opslagplan Grijpskerk dat NAM heeft ingediend.
- GTS heeft op 29 oktober jl. in een brief gemeld dat de stikstofinstallatie Zuidbroek niet in april 2022 in gebruik genomen kan worden, maar vanaf 1 juli 2022 voor 70% en vanaf half augustus volledig. De gevolgen voor de winning uit en sluiting van het Groningenveld en het kunnen starten met het vullen van Grijpskerk met L-gas worden in beeld gebracht.
- Bij het nemen van een instemmingsbesluit spelen de volgende factoren ten aanzien van de planning:
  - 1) Welke wettelijke procedure gevolgd wordt en eventuele onvoorziene risico's van de opslagfunctie die naar voren komen uit adviezen;
  - 2) Of er een voorlopige voorziening wordt aangevraagd en toegekend;
  - 3) De termijn die wettelijke adviseurs nodig hebben om te adviseren;
- *Procedure:* Zoals het er nu uit ziet is de wijziging van het opslagplan van ondergeschikte aard en kan conform artikel 34 van de Mijnbouwwet de reguliere procedure gevolgd worden. Ook kan gekozen worden voor de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (UOV) van de Algemene wet bestuursrecht. Vanwege precedentwerking moet er een sluitende argumentatie zijn om niet voor de reguliere maar voor de UOV te kiezen.
- Indien uit de adviezen (van o.a. SodM) blijkt dat de wijziging van het opslagplan Grijpskerk tot additionele risico's leidt, moet sowieso de UOV worden gevolgd. Indien een aangepast opslagplan ingediend moet worden zal er sprake zijn van een veel langer proces. In het uiterste (onwaarschijnlijke) geval is instemming mogelijk niet meer aan de orde. Inmiddels is het advies binnen. SodM heeft geadviseerd dat de wijziging van het type gas dat wordt opgeslagen geen nieuwe risico's met zich meebrengt.
- De reguliere procedure neemt ongeveer vier maanden in beslag vanaf de aanvraag tot aan het nemen van een definitief besluit. Daarna volgt een

bezwaartermijn en een beroepstermijn. De UOV neemt ongeveer zes maanden in beslag vanaf de aanvraag tot aan het nemen van een definitief besluit. Daarna volgt alleen een beroepstermijn.

- Gemeente Westerkwartier heeft zorgen of inwoners voldoende betrokken worden indien de reguliere procedure gevolgd wordt, omdat er in die procedure geen zienswijzen kunnen worden ingediend. Echter, daar kan tegenover worden gezet dat de gemeente in deze procedure wel degelijk in het eigen advies de belangen van de bewoners naar voren kan brengen.
- *Voorlopige voorziening:* In beide procedures bestaat er een juridisch risico dat vertraging kan opleveren: als er tegen het besluit in bezwaar of beroep wordt gegaan, kunnen belanghebbenden een voorlopige voorziening aanvragen bij de Raad van State. Als die wordt toegekend, moet NAM wachten met de uitvoering van het besluit tot de procedures voor bezwaar en beroep (in de reguliere procedure) of alleen het beroep (in de UOV) zijn afgerond.
- *Adviestermijnen:* om het proces zo spoedig mogelijk te laten verlopen, is geprobeerd de adviestermijnen van de wettelijke adviseurs (TNO, SodM en Tcbb) zo kort mogelijk te houden met inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid bij de totstandkoming van het besluit. TNO en SodM hebben deze zomer de mogelijkheid gekregen om een concept van het opslagplan in te zien. Op basis van hun reacties daarop is de adviestermijn door EZK ingeschat op 4 weken. Het advies van TNO is inmiddels binnen. SodM heeft vorige week aangegeven die termijn ondanks de voorinzage niet te kunnen halen, vanwege personele onderbezetting. Inmiddels is het advies binnen.

Voorlopige planning instemmingsprocedure opslagplan Grijpskerk

- Hieronder worden de verschillende stappen van de reguliere procedure en de UOV uiteengezet. Het belangrijkste verschil is dat de reguliere procedure belanghebbenden een mogelijkheid biedt tot bezwaar en beroep tegen een definitief besluit. In de UOV kan iedereen een zienswijze indienen op een ontwerp besluit en is er rechtstreeks beroep na het definitieve besluit.
- De reguliere procedure en de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (UOV) bestaan uit onderstaande stappen.

Planning reguliere procedure (onder voorbehoud)

Stap	Toelichting	Planning
Indiening opslagplan	Door NAM	27 september 2021
Adviestermijn wettelijke adviseurs	SodM en TNO letten op de veiligheid. Tcbb kijkt vooral naar de gevolgen van bodembeweging en naar de schade die kan ontstaan.	November 2021
Concept instemmingsbesluit	Door MEZK.	November 2021
Adviestermijn wettelijke adviseurs	MEZK vraagt om advies bij regionale overheden en aan de Mijnraad.	November 2021 t/m Januari 2022
Definitief instemmingsbesluit	Door MEZK. Het besluit komt op mijnbouwvergunningen.nl en RVO.nl	Januari 2022
Bezwaartermijn	Belanghebbenden kunnen bezwaar maken (binnen 6 weken).	Februari – Maart 2022
NAM mag starten	Het besluit treedt in principe inwerking nadat de bezwaartermijn is afgelopen.	April 2022
Beslissing op bezwaar	Na een termijn van twee keer 6 weken neemt MEZK de beslissing op bezwaar.	Half Mei – half Juni 2022
Beroepstermijn	Belanghebbenden kunnen een beroepsprocedure beginnen.	Eind Juni – eind Juli 2022 (termijn 6 weken)

Risico op voorlopige voorziening RvS	Als er een bezwaar- of beroepsprocedure loopt kan om een voorlopige voorziening worden verzocht. RvS kan besluiten om die te treffen. Daarmee kan de uitvoering van het besluit worden opgeschort totdat de bezwaar- en/of beroepsprocedures zijn afgerond.	Tussen februari en half augustus 2022 wordt duidelijk of een verzoek binnen komt en of die wordt toegekend.
Uitspraak RvS	De Afdeling bestuursrechtspraak doet uitspraak op evt. beroepen	Planning RvS

Uniforme openbare voorbereidingsprocedure (onder voorbehoud)

Stap	Toelichting	Planning
Indiening opslagplan	Door NAM	27 september 2021
Adviestermijn wettelijke adviseurs	SodM en TNO letten op de veiligheid. Tcbb kijkt vooral naar de gevolgen van bodembeweging en naar de schade die kan ontstaan. Daarna vraagt MEZK regionale overheden en de Mijnraad om advies.	Oktober t/m december 2021
Ontwerp instemmingsbesluit	Door MEZK. Het ontwerp en adviezen komen op RVO.nl.	Januari 2022
Inzage procedure	Belanghebbenden kunnen een zienswijze indienen	Februari 2022 (termijn 6 weken)
Definitief instemmingsbesluit	Door MEZK. Het besluit komt op mijnbouwvergunningen.nl en RVO.nl	Maart 2022
Beroepstermijn	Iedereen die een zienswijze heeft ingediend kan in beroep gaan.	April – half Mei 2022 (termijn 6 weken)
NAM mag starten	Het besluit treedt in werking nadat de beroepstermijn is afgelopen.	April – half Mei 2022
Risico op voorlopige voorziening RvS	Als er een beroepsprocedure loopt kan om een voorlopige voorziening worden verzocht. RvS kan besluiten die te treffen waardoor NAM moet wachten met de uitvoering van het instemmingsbesluit.	Vanaf april en half mei 2022 wordt duidelijk of een verzoek binnen komt en of die wordt toegekend.
Uitspraak RvS	De afdeling bestuursrechtspraak doet uitspraak op evt. beroepen	Planning RvS

Betrokkenheid omwonenden

- Gemeente Westerkwartier maakt zich in algemene termen zorgen over de betrokkenheid van omwonenden.
- De gemeente heeft allereerst moeite met het feit dat de reguliere procedure geen inzageprocedure omvat. Bewoners hebben daar volgens de gemeente wel behoefte aan. Zie kernpunten.
- Daarnaast heeft Westerkwartier aangegeven dat er los van de keuze van de procedure behoefte is aan meer momenten om inwoners te betrekken, aanvullend op de formele inspraakmogelijkheden. EZK heeft aangegeven dat de Mijnbouwwet duidelijk is over de te volgen procedure, maar dat EZK wel bereid is om samen met de gemeente aanvullende stappen te zetten om omwonenden goed te betrekken.
- Samen met Westerkwartier wordt bekeken hoe dit vormgegeven kan worden.
- In het kader van het omgevingstraject worden aanvullende afspraken gemaakt over de communicatie naar en betrokkenheid van omwonenden. Begin november komt procesbegeleider Leendert Klaassen met een voorstel

voor de uitwerking van het omgevingstraject. Dit traject staat los van de procedure voor het instemmingsbesluit, maar hangt wel samen.

- Er wordt momenteel gedacht aan twee bijeenkomsten:
  - *Bewonersbijeenkomst door gemeenten gedurende adviestertermijn wettelijke adviseurs:* Leendert Klaassen geeft in november/december een toelichting op het omgevingstraject. Tijdens de bijeenkomst kan EZK het maatschappelijke belang van Grijpskerk als opslag voor L-gas toelichten. Westerkwartier kan de bijeenkomst eventueel ook gebruiken om belangen van omwonenden op te halen, conform hun verantwoordelijkheid als wettelijk adviseur.
  - *Informatiebijeenkomst door EZK na het nemen van een (ontwerp) besluit:* In januari voorafgaand aan de bezwaartermijn (reguliere procedure) wordt een openbare bijeenkomst georganiseerd die informerend van aard is. EZK licht het besluit toe en SodM kan een toelichting geven op de veiligheidstoets.
- De gemeenteraad van Westerkwartier heeft gevraagd informatie op een laagdrempelige manier beschikbaar te stellen. Er komt daarom vanaf november informatie beschikbaar via RVO.nl. DC werkt daarnaast aan tekst en toelichting via rijksoverheid.nl en berichtgeving via (sociale) mediakanalen.

TER ADVISERING

Aan de Minister

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Projectdirectie Groningen

Auteur

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Datum

19 november 2021

Kenmerk

DGKE-PDG / 21293090

Bhm: 21299363

Kopie aan

5.1.2.E

Bijlage(n)

Adviezen TNO, SodM, Tcbb

Concept instemmingsbesluit
Grijpskerk

nota

Concept instemmingsbesluit opslagplan Grijpskerk

Parafenroute

5.1.2.E	PDG, 5.1.2.E	W&O, 5.1.2.E
5.1.2.E	5.1.2.E	5.1.2.E
WJZ	BBR	
5.1.2.E	5.1.2.E	

Aanleiding

Op 24 september jl. heeft u in beginsel uw steun uitgesproken voor de opslag van laagcalorisch gas in Grijpskerk, mits het veilig kan. Het Groningenveld kan door deze inzet eerder sluiten. NAM heeft op 27 september jl. een instemmingsverzoek gedaan voor het geactualiseerde opslagplan Grijpskerk. In deze nota leggen wij het concept instemmingsbesluit aan u voor en informeren wij u over de adviezen die gegeven zijn.

Advies

U wordt geadviseerd in te stemmen met het verzenden van een concept instemmingsbesluit Grijpskerk aan de gemeenten boven de gasopslag, de provincie Groningen en Friesland en de betreffende waterschappen. Er is in dit stadium géén handtekening onder het conceptbesluit nodig.

Kernpunten

- In het concept instemmingsbesluit stemt u onder voorwaarden in met de door NAM ingediende wijziging om laagcalorisch gas in Grijpskerk op te slaan.
- TNO, SodM en de technische commissie bodembeweging (Tcbb) hebben advies uitgebracht over de wijziging van het opslagplan. De wijziging leidt volgens hen niet tot nieuwe risico's.
- SodM adviseert om er voor omwonenden rond Grijpskerk voor te zorgen dat steeds het IMG de instantie is die alle mijnbouwgerelateerde schadeafhandeling doet. Dit advies wordt niet overgenomen, omdat er geen aanleiding is om de afhandeling van schade ten gevolge van de gasopslag in Grijpskerk anders te beleggen. Ook zijn er goede samenwerkingsafspraken gemaakt tussen het IMG en de Commissie Mijnbouwschade (waaronder het "no wrong door principle").
- SodM adviseert ook om aan uw eventuele instemming het voorschrift te verbinden dat NAM een seismisch risicobeheersplan toestuuft aan de Inspecteur-Generaal der Mijnen. Dit advies is grotendeels overgenomen, maar toetsing gebeurt door u. In het huidige risicobeheersplan van NAM is namelijk

Ontvangen BBR

het uitgangspunt dat activiteiten worden stilgelegd bij een beving van magnitude 3. Ondanks dat de kans op zo'n beving zeer klein is, kan dit gezien de nieuwe rol van Grijpskerk gevolgen hebben voor leveringszekerheid. De afweging tussen belangen kunt u meenemen bij de toetsing van het risicobeheersplan waarbij SodM om advies gevraagd wordt.

- De adviezen zijn verwerkt in het concept instemmingsbesluit. Gemeenten boven de gasopslag, de provincies Groningen en Friesland en de betreffende waterschappen worden op basis van deze stukken om advies gevraagd.
- De Mijnraad wordt niet om advies gevraagd, omdat op basis van de binnengekomen adviezen kan worden geconcludeerd dat de wijziging van het opslagplan van ondergeschikte aard is. De Mijnraad heeft wel gevraagd om advies uit te kunnen brengen, maar is geen onderdeel van de reguliere procedure die conform de Mijnbouwwet gevolgd moet worden bij wijzingen van ondergeschikte aard.
- Ook omwonenden kunnen per brief reageren op het concept instemmingsbesluit. Het concept besluit komt op de website van RVO. Dit is geen stap in de procedure die is vastgelegd in de Mijnbouwwet. Met de mogelijkheid voor reacties komt u tegemoet aan een wens van de gemeente Westerkwartier. Omwonenden worden op deze manier extra betrokken. Ook wordt op 16 december een bijeenkomst georganiseerd om omwonenden te informeren over het concept instemmingsbesluit. De wettelijke adviseurs worden hierbij uitgenodigd.
- Begin 2022 worden ook deze adviezen en reacties meegenomen in een definitief instemmingsbesluit. Deze wordt aan u voorgelegd.

Toelichting

Samenvatting adviezen en hoofdlijnen instemmingsbesluit

Nut en noodzaak

- In het kader van het vaststellingsbesluit Groningenveld heeft u in juni de resultaten van een onderzoek van GTS ontvangen. GTS concludeert dat de inzet van Grijpskerk bijdraagt aan het sneller sluiten van het Groningenveld (medio 2023 of 2024). De opslag van laagcalorisch gas in Grijpskerk draagt volgens GTS bij aan de betrouwbaarheid van de markt voor L-gas.
- Volgens TNO dient de wijziging van het opslagplan een maatschappelijk doel, namelijk een bijdrage aan de leveringszekerheid en flexibiliteit van de L-gasmarkt gedurende de versnelde afbouw van de winning uit het Groningen gasveld en de energietransitie.
- SodM concludeert daarom dat de aangevraagde wijziging positief is voor planmatig en efficiënt gebruik van de ondergrond. SodM constateert dat het benutten van Grijpskerk als opslag voor laagcalorisch gas volgens GTS een bijdrage kan leveren aan een versnelde sluiting van het Groningen gasveld.

Bodemdaling

- TNO, SodM en Tcbb onderschrijven dat de wijziging in het opslagplan geen invloed heeft op de verwachte bodemdaling ten gevolge van de gasopslag. SodM en Tcbb verwachten dat de toekomstige bodemdaling in het gebied als gevolg van de inzet van de gasopslag in Grijpskerk minder is dan 2 cm.
- TNO adviseert om een nieuwe modelbeschrijving op te vragen bij de operator. SodM geeft aan dat het verschil tussen de oude en nieuwe inschatting van de

bodemdaling binnen de onzekerheidsmarge valt. Een nieuwe beschrijving voegt beperkt toe. Het advies van TNO is niet overgenomen.

Seismisch risico

- TNO, SodM en Tcbb concluderen dat het risico van aardbevingen met de huidige drukbegrenzings van de gasopslag ongewijzigd blijft. Volgens Tcbb blijft er een reële kans op bevingen (risicocategorie II). Door de activiteiten van de gasopslag Grijpskerk is de kans op een relatief zware aardbeving (magnitude groter dan 2,5) klein en de kans op een zeer zware aardbeving (magnitude van 3,5-4,0) zeer klein.
- SodM oordeelt dat Grijpskerk geclassificeerd moet worden als bevend veld. De monitoring is volgens SodM en Tcbb adequaat.
- TNO geeft aan dat de minimale gemiddelde reservoirdruk tijdens een opslagcyclus niet voldoet aan de vuistregels opgesteld binnen het KEM-01 onderzoek en adviseert om NAM in de gelegenheid te stellen om onderbouwd af te wijken. SodM adviseert echter om de drukondergrens en drukbovengrens te handhaven, omdat het risico op aardbevingen met de huidige drukbegrenzings ongewijzigd blijft bij verandering van gassamenstelling. Het advies van SodM is overgenomen.
- SodM adviseert om aan uw eventuele instemming het voorschrift te verbinden dat NAM de opslagactiviteiten uitvoert in overeenstemming met een goedgekeurd seismisch risicobeheersplan. Zie kernpunten.

Natuur en milieu

- SodM geeft aan dat de gevolgen van de bodemdaling voor de waterhuishouding door het waterschap en provincie moeten worden ingeschat. Deze partijen worden op basis van het concept besluit om advies gevraagd.
- SodM constateert dat het risico op lekkage van gas zeer klein is en ongewijzigd blijft.
- De verkregen adviezen leiden niet tot een andere afweging, omdat de gevolgen voor natuur en milieu volgens de laatste inzichten ongewijzigd zijn.

Schade

- SodM geeft in het advies aan dat NAM de schadeverwachting door bevingen in het geactualiseerde opslagplan heeft verduidelijkt, maar dat er geen wijziging is van de schadeverwachting.
- SodM verwacht geen directe schade als gevolg van periodieke bodemdaling en -stijging. Schade aan gebouwen als gevolg van relatieve bodemdaling, door schommelingen in waterpeil, en door autonome bodemdaling kunnen volgens SodM niet worden uitgesloten.

- Ook Tcbb verwacht geen schade door bodemdaling. De Tcbb is van mening dat er niet kan worden uitgesloten dat als gevolg van bodemtrillingen enige schade aan gebouwen ontstaat nabij Grijpskerk. Mocht er een aardbeving optreden dan verwacht de Tcbb dat deze schade voor het merendeel van cosmetische, niet constructieve aard zal zijn. Enige lichte constructieve schade is niet uit te sluiten.
- SodM adviseert om er voor omwonenden rond Grijpskerk voor te zorgen dat steeds het IMG de instantie is die alle mijnbouwgerelateerde schadeafhandeling doet. Zie kernpunten.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 29 november 2021 17:09
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E
 5.1.2.E 5.1.2.E)
Onderwerp: RE: Bhm Concept instemmingsbesluit gasopslag Grijskerk, medeparaaf via mail

Ha 5.1.2.E

Zoals zojuist ook besproken: akkoord zo.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>
Verzonden: maandag 29 november 2021 14:30
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E
 <5.1.2.E@minezk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>
Onderwerp: RE: Bhm Concept instemmingsbesluit gasopslag Grijskerk, medeparaaf via mail

Hoi 5.1.2.E

Dank voor je suggesties. Ik heb de opmerkingen die je in de bijlage had gestuurd allemaal overgenomen en in domus opgeslagen.

Wat betreft het punt in je mail heb ik even afgestemd met 5.1.2.E (5.1.2.E is namelijk ziek vandaag). Westerkwartier heeft ons gevraagd om de UOV te volgen en wij hebben de voorkeur om hun zo goed mogelijk tegemoet te komen door zoveel mogelijk aan te sluiten bij de gangbare procedure van de UOV. Het punt is dat Westerkwartier een brief van een specifieke groep omwonenden verwacht en zij hebben de wens dat die direct bij ons binnen komt.

Ons idee is om het concept besluit op de website van RVO te publiceren en omwonenden tot 9 december de tijd te geven om een brief te sturen. We kunnen in het projectteam nog even afstemmen hoe we vervolgens reageren op die brieven. Dit kan door een brief terug te sturen, door een soort verslag te maken van de brieven van omwonenden of bijvoorbeeld door een extra paragraaf in het besluit op te nemen. Dat zal ik dan ook met W&O afstemmen gezien hun belang bij zo min mogelijk precedentwerking. Overigens is W&O akkoord met de nota.

Omwillen van de tijd lijkt het me handig eerst af te stemmen wat in de nota komt (moet vandaag af) en daarnaast zal 5.1.2.E je betrekken bij de tekst die op de website van RVO komt (moet morgen af). De tekst op de website wordt vrij algemeen gehouden. Dan kunnen we later afstemmen hoe we de bewonersbrieven precies in het besluit meenemen (reactie in verslag, individuele brief, etc.).

Ik heb een nieuw tekstvoorstel gedaan in de nota:

- Ook omwonenden kunnen per brief reageren op het concept instemmingsbesluit. Het concept besluit komt op de website van RVO. Dit is geen formele stap in de procedure die is vastgelegd in de Mijnbouwwet. Met de mogelijkheid voor informele reacties komt u tegemoet aan een wens van de gemeente Westerkwartier. Omwonenden worden op deze manier extra betrokken. Ook wordt op 16 december een bijeenkomst georganiseerd om omwonenden te informeren over het concept instemmingsbesluit. De wettelijke adviseurs worden hierbij uitgenodigd.

Ben je zo akkoord?

Als er vragen zijn, kan ik ook even bellen.

Groeten

5.1.2.E

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

Verzonden: maandag 29 november 2021 10:56

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E @minezk.nl>

Onderwerp: RE: Bhm Concept instemmingsbesluit gasopslag Grijskerk, medeparaaf via mail

Ha 5.1.2.E

Dank voor je mail. Ik blijf nog met één punt zitten en dat is de passage in de brief over het betrekken van belanghebbenden. In de nota staat daarover:

- Ook belanghebbenden kunnen reageren op het concept instemmingsbesluit. Dit is geen formele stap in de procedure die is vastgelegd in de Mijnbouwwet. Met de mogelijkheid voor informele reacties komt u tegemoet aan een wens van de gemeente Westerkwartier. Omwonenden worden op deze manier extra betrokken. Ook wordt op 16 december een bijeenkomst georganiseerd om omwonenden te informeren over het concept instemmingsbesluit. De wettelijke adviseurs worden hierbij uitgenodigd.

Ik zie niet goed hoe we dit voor elkaar gaan krijgen zonder toch met een officiële kennisgeving van het concept instemmingsbesluit te werken (want hoe kunnen de belanghebbenden anders op de hoogte zijn?), hoe we het dan over 'informele reacties' kunnen hebben (want met een officiële kennisgeving krijg je toch ook gewoon formele reacties?), welke termijn je dan toch ook in acht moeten nemen om die reacties te kunnen geven (want je kunt toch niet meteen door als je die gelegenheid (ook informeel) wel wilt bieden?), wanneer dat dan is (na de advisering door de decentrale overheden?) en hoe we dan buiten de toepassing van de UOV kunnen blijven (want materieel ben je dat toch gewoon aan het doen?). Ik las eerder alleen iets over zo'n informatiebijeenkomst en dat vind ik wat anders. Ik vraag me dus af of je niet beter kunt aangeven dat mensen in die bijeenkomst de gelegenheid krijgen om te reageren en dat ze wellicht ook een mailadres ontvangen waarop ze nadien alsnog een reactie kunnen geven als ze er nog een nachtje over hebben geslapen. Dan kun je m.i. wel van een informele inspraak spreken.

Verder heb ik nog het bijgevoegde commentaar bij de nota. Naar het instemmingsbesluit zelf heb ik binnen deze korte termijn slechts globaal kunnen kijken; lijkt me niet zo'n probleem omdat verschillende WJZ'ers daar meer voor tijd hebben gehad en ik begreep dat dat commentaar is verwerkt, zodat ik ervan uitga dat het verder wel goed zit. Zie nog wel een paar puntjes die ik bij dat globale doornemen aantrof.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 26 november 2021 16:09

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>

CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E@minezk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E

<5.1.2.E@minezk.nl>

Onderwerp: Bhm Concept instemmingsbesluit gasopslag Grijskerk, medeparaaf via mail

Hoi 5.1.2.E

Ben je akkoord met deze bhm? De nota en het concept besluit moeten dinsdag mee in de tas, dus ik hoor het graag uiterlijk maandag ochtend als er opmerkingen zijn.

Groeten

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

.....
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Projectdirectie Groningen

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
M 5.1.2.E

E 5.1.2.E [@minezk.nl](mailto:minezk.nl)

TER ONDERTEKENING

Aan de Staatssecretaris Mijnbouw

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Projectdirectie Groningen

Auteur

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.b @minezk.
nl

Datum

25 januari 2022

Kenmerk

DGKE-PDG / 22028293

Bhm: 22043197

Kopie aan

5.1.2.E

5.1.2.E

Bijlage(n)

Instemmingsbesluit opslagplan
Grijpskerk

Kamerbrief instemmingsbesluit
opslagplan Grijpskerk

nota

Instemmingsbesluit opslagplan Grijpskerk

Parafenroute

5.1.2.E

5.1.2.E

PDG, 5.1.2.E

5.1.2.E

W&O, 5.1.2.E

5.1.2.E

WJZ

5.1.2.E

BBR

5.1.2.E

Aanleiding

Op 19 november 2021 heeft uw voorganger het concept instemmingsbesluit Grijpskerk ter advies gestuurd naar lokale overheden. Omwonenden konden in de tussentijd ook reageren. In deze nota leggen wij het instemmingsbesluit aan u voor en informeren wij u over de adviezen en reacties die gegeven zijn.

Advies

U wordt geadviseerd in te stemmen het instemmingsbesluit Grijpskerk en het besluit te ondertekenen, zodat het uiterlijk 14 februari 2022 kan worden gepubliceerd. U wordt ook geadviseerd de Kamerbrief te ondertekenen.

Kernpunten

Proces

- In het instemmingsbesluit stemt u onder voorwaarden in met de door NAM ingediende wijziging van het opslagplan Grijpskerk en laagcalorisch gas op te slaan.
- TNO, SodM en de technische commissie bodembeweging (Tcbb) hebben geadviseerd over de wijziging. De adviezen zijn verwerkt in het concept instemmingsbesluit dat eind vorig jaar is voorgelegd aan uw voorganger.
- Provincie Groningen, provincie Fryslân, gemeente Westerkwartier, gemeente Noardeast Fryslân, wetterskip Fryslân en waterschap Noorderzijlvest hebben advies uitgebracht op het concept instemmingsbesluit. De adviezen zijn verwerkt in dit definitieve besluit.
- U wordt geadviseerd het besluit te ondertekenen, zodat het uiterlijk 14 februari 2022 kan worden gepubliceerd. Als het later wordt kan NAM niet tijdig beginnen met het vullen van Grijpskerk. Dat is nodig zodat sluiting van het Groningenveld medio 2023 mogelijk blijft.
- Dit besluit staat los van de keuze of u dit gasjaar extra winning uit het Groningenveld wilt toestaan om Grijpskerk te kunnen vullen. Daarover wordt u separaat geïnformeerd.

Ontvangen BBR

- Het besluit wordt openbaar, dus het advies is om de Kamer hierover te informeren. De Kamerbrief is bijgevoegd.

Inhoud

- De wijziging leidt volgens de technische adviseurs niet tot nieuwe risico's.
- Lokale overheden kunnen zich over het geheel genomen vinden in de adviezen van de technische adviseurs en geven adviezen mee voor aanvullende voorschriften. Zie toelichting.
- Provincie Groningen, gemeente Westerkwartier en Waterschap Noorderzijlvest willen dat het Groningenveld zo snel mogelijk sluit en geven aan dat de periode waarin het veld nodig is als reserve zo kort mogelijk moet duren.
- Provincie Fryslân is kritisch over gaswinning en gemeente Noardeast Fryslân adviseert om niet in te stemmen met het besluit, omdat het dan een positie krijgt in het winningsinstrumentarium. In het besluit is benadrukt dat het niet op gaswinning gaat, maar om gasopslag.
- SodM adviseert om er voor omwonenden rond Grijpskerk voor te zorgen dat steeds het IMG de instantie is die alle mijnbouw gerelateerde schade afhandelt. Ook lokale overheden adviseren dit en voegen daaraan toe dat dit gebeurt met toepassing van het wettelijk bewijsvermoeden.
- In het besluit wordt toegelicht dat omwonenden in eerste instantie bij het IMG terecht kunnen. Als blijkt dat schade niet door Groningen of Norg veroorzaakt is, maar bijvoorbeeld mogelijk wel door Grijpskerk, zorgen IMG en de Commissie Mijnbouwschade dat de melding soepel wordt overgedragen.
- Dit onderwerp is onderdeel van het omgevingstraject dat momenteel loopt rond de gasopslagen Grijpskerk en Norg. Gemeente Westerkwartier, gemeente Noordenveld, NAM en EZK nemen daaraan deel. Het advies van SodM en lokale overheden wordt niet overgenomen, omdat nog niet vooruitgelopen kan worden op het omgevingstraject. Wel benoemt u dat u open staat voor de uitkomsten van het traject en bereid bent daar conclusies aan te verbinden.
- Overigens betreft schadeafhandeling primair een wettelijke aangelegenheid en is daarom ook geen onderdeel van dit besluit.
- In het kader van het omgevingstraject zal u nader worden geïnformeerd over dit standpunt van lokale overheden. De bijgevoegde factsheet gaat nader in op de kansen en risico's van het verzoek van gemeenten om het bewijsvermoeden van toepassing te verklaren op Grijpskerk.

Toelichting

Samenvatting adviezen en hoofdlijnen instemmingsbesluit

Nut en noodzaak

- De adviseurs zien verschillende maatschappelijke voordelen, onder andere de versnelde sluiting van het Groningen gasveld en de bijdrage aan leveringszekerheid. Zie kernpunten.
- De provincie Fryslân en de gemeente Noardeast Fryslân zijn kritisch over gaswinning. In het besluit wordt benadrukt dat het alleen om opslag gaat en niet om gaswinning.
- Gemeente Westerkwartier en provincie Groningen vragen wat er met Grijpskerk gaat gebeuren als het niet meer nodig is als opslag voor de leveringszekerheid. Er is toegelicht dat NAM dan kan overwegen om een winningsplan in te dienen voor de productie van het kussengas. Dit plan wordt dan beoordeeld volgens de procedure die vastgelegd ligt in de Mijnbouwwet. In dit instemmingsbesluit met het opslagplan schrijft u NAM voor om uiterlijk op 1 april 2027 een actualisatie in te dienen en daarin aandacht te besteden aan de rol van de opslag na 2027 en de beëindiging ervan.

Bodemdaling

- TNO, SodM en Tcbb onderschrijven dat de wijziging van het opslagplan geen invloed heeft op de verwachte bodemdaling. De verwachting is dat de daling ten gevolge van de inzet van gasopslag Grijpskerk minder is dan 2 cm.
- De lokale overheden geven aan dat de gasopslag wel doorwerkt in de cumulatieve bodemdaling van 6 cm door omringende velden en Grijpskerk tezamen en adviseren daarom de bodemdaling zoveel mogelijk te beperken door NAM voor te schrijven het veld op maximale reservoirdruk achter te laten. Er is reeds een voorschrift dat de gasopslag na beëindiging van de functie niet leeg mag worden opgeleverd (in lijn met het vigerende besluit). Er is geen reden om dit aan te scherpen. Bovendien zou NAM door een dergelijke verplichting meer gas in de opslag moeten stoppen dan er oorspronkelijk ingezet heeft. Het advies is niet overgenomen.
- TNO adviseert een nieuwe modelbeschrijving te vragen bij NAM. SodM geeft aan dat het verschil tussen de oude en nieuwe inschatting van de bodemdaling binnen de onzekerheidsmarge valt. Een nieuwe beschrijving voegt beperkt wat toe. Het advies van TNO is niet overgenomen.

Seismisch risico

- TNO, SodM en Tcbb concluderen dat het risico van aardbevingen met de huidige drukbegrenzings van de opslag ongewijzigd blijft. Er blijft een kans op bevingen. De kans op zware aardbevingen (magnitude groter dan 2,5) is klein. De kans op een zeer zware aardbeving (3,5 tot 4) is zeer klein. Lokale overheden onderschrijven dit.
- De monitoring is volgens SodM en Tcbb adequaat. Lokale overheden vragen de dichtheid van het monitoringsnetwerk kritisch te bekijken. Er zijn geen voorschriften gesteld. Monitoring is onderwerp van gesprek in het omgevingstraject.

- TNO geeft aan dat de minimale gemiddelde reservoirdruk tijdens een opslagcyclus niet voldoet aan de vuistregels opgesteld binnen het KEM-01 onderzoek en adviseert om NAM in de gelegenheid te stellen om onderbouwd af te wijken. SodM adviseert de drukbegrenzingsen te handhaven, omdat het risico op aardbevingen ongewijzigd blijft bij veranderende gassamenstelling. Het advies van SodM is overgenomen.
- SodM adviseert aan instemming het voorschrift te verbinden dat NAM een seismisch risicobeheersplan toestuuft aan de Inspecteur-Generaal der Mijnen. Lokale overheden onderschrijven dit. Dit advies is grotendeels overgenomen maar toetsing gebeurt door u. In het huidige plan van NAM is namelijk het uitgangspunt dat activiteiten worden stilgelegd bij een beving van magnitude 3. Ondanks dat de kans op zo'n beving klein is, kan dit gezien de nieuwe rol van Grijpskerk gevolgen hebben voor leveringszekerheid. De afweging tussen belangen kunt u meenemen bij de toetsing van het plan waarbij SodM om advies gevraagd wordt.

Natuur en Milieu

- SodM constateert dat het risico op lekkage van gas zeer klein is en ongewijzigd blijft.
- SodM geeft aan dat de gevolgen van bodemdaling voor de waterhuishouding door het waterschap en de provincie moeten worden ingeschat.
- Waterschap en provincie geven aan dat het voor de bodemdaling beter is als de opslag bij beëindiging volledig gevuld wordt achtergelaten. Uw voorganger heeft al een dergelijke bepaling in het concept besluit opgenomen. Zie hierboven bij bodemdaling.

Schade

- SodM ziet geen wijziging van de schadeverwachting en verwacht geen directe schade als gevolg van periodieke bodemdaling en -stijging. Schade aan gebouwen als gevolg van relatieve bodemdaling, door schommelingen in waterpeil, en door autonome bodemdaling kunnen niet uitgesloten worden.
- Ook Tcbb verwacht geen schade door bodemdaling en is van mening dat niet uitgesloten kan worden dat als gevolg van bodemtrillingen enige schade aan gebouwen ontstaat. Mocht er een aardbeving optreden zal het merendeel van de schade van cosmetische, niet constructieve aard zijn. Enige lichte constructieve schade is niet uit te sluiten.

Overige adviezen die geen onderdeel vormen van het beoordelingskader

- De lokale overheden adviseren om de gesprekken over het omgevingstraject rondom de gasopslagen Grijpskerk en Norg te continueren en om daarmee tot een voortvarende invulling te komen. In de toelichting wordt aangegeven dat u uw verantwoordelijkheden binnen het omgevingstraject zal oppakken. Voor het tempo zijn partijen van elkaar en de procesbegeleider afhankelijk.
- Intensivering van het monitoringsnetwerk en de toepassing van het wettelijk bewijsvermoeden voor een ruim gebied rondom de gasopslag Grijpskerk worden door lokale overheden als randvoorwaarden benoemd voor het omgevingstraject. Het advies is om daar in dit besluit niet op vooruit te lopen.

- De gemeente Noardeast Fryslân vraagt om bij het omgevingstraject betrokken te worden. In dit besluit neemt u daar geen beslissing over. Dit zal met de andere partijen worden besproken.

Reacties omwonenden

- Aanvullend op de wettelijke procedure konden omwonenden reageren op het concept besluit. Het concept besluit is aan omwonenden toegelicht in een online informatiesessie met ongeveer 50 deelnemers. Er zijn drie reacties op het concept binnen gekomen van omwonenden. In een hoofdstuk van het besluit wordt gereageerd op deze opmerkingen.
- De belangrijkste zorg die daarin naar voren komt is de veiligheid. Het is niet uit te sluiten dat er door de gasopslag schade ontstaat aan gebouwen. Zoals hierboven aangegeven ligt Grijpskerk daarnaast in het effectgebied van de gaswinning uit Groningen. Ook waren er vragen of de intensiteit van het gebruik van de opslag toeneemt.
- In de toelichting van het besluit wordt uitgebreid ingegaan op deze zorgen.
- Meerdere dorpsverenigingen willen dat omwonenden betrokken worden bij het omgevingstraject. De onafhankelijk procesbegeleider werkt momenteel uit hoe dat vormgegeven wordt.

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Gedeputeerde Staten Provincie Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Datum

Betreft gasopslag Norg in relatie tot het vaststellingsbesluit Groningen 2021-2022

Geacht college,

Dank voor uw brief van 16 november jl. over de gasopslag Norg (UGS Norg) die u mij stuurde naar aanleiding van mijn vaststellingsbesluit 2021-2022 voor de gaswinning uit het Groningenveld.

U geeft aan te zijn overvallen door de passage in de samenvatting van het besluit die betrekking heeft op de beëindiging, op termijn, van de opslagfunctie van UGS Norg. Dat betreur ik. Ik heb het juist van belang geacht transparant te zijn over het feit dat de inzet van UGS Grijpskerk van invloed kan zijn op de periode dat UGS Norg nog nodig is als gasopslag. Dat NAM na beëindiging van de UGS Norg, als eigenaar van de opslag en het in de opslag aanwezige kussengas, een winningsplan voor dat gas kan indienen is op zichzelf niet nieuw. Het vigerende wettelijk kader voor de beoordeling van een eventuele dergelijke aanvraag door de minister van EZK is hierop van toepassing. U bent daarbij wettelijk adviseur voor de minister.

U heeft aangegeven hier veel vragen over te hebben. Mijn ambtenaren zijn graag bereid deze te beantwoorden. Ook benadruk ik dat bij het omgevingstraject dat ik samen met de gemeente Noordenveld, de gemeente Westerkwartier en NAM ben gestart over de gasopslagen in Grijpskerk en Norg, veel aandacht zal worden gegeven aan communicatie met omwonenden. Ik zal zowel u als de provincie Groningen op de hoogte houden van de voortgang van dat traject.

U heeft in uw brief uw advies over het vaststellingsbesluit Groningen herhaald, te weten dat het sluiten van het Groningenveld niet mag leiden tot 'afwenteling' naar Drenthe, door toename van de gaswinning in Drenthe. Daar is geen sprake van. De huidige inzet van UGS Norg, als gasopslag, zorgt ervoor dat de winning uit het Groningenveld binnen enkele jaren kan worden beëindigd. De voorgenomen inzet van UGS Grijpskerk brengt de definitieve beëindiging van de Groningse gaswinning nog sneller dichterbij. De risico's op schade door het gebruik van UGS Norg zijn onvergelijkbaar met die door de aardbevingen in het Groningenveld. Een beoordeling van de risico's van het eventueel produceren van het kussengas is aan de orde op het moment dat NAM daarvoor een aanvraag indient.

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Projectdirectie Groningen

BezoekadresBezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag**Postadres**Postbus 20401
2500 EK Den Haag**Overheidsidentificatienr**

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

5.1.2 E

T 5.1.2 E

5.1.2 E @minezk.nl

Ons kenmerk

DGKE-PDG / 21304514

Uw kenmerk

46/5.13/2021002068

Bijlage(n)

In uw brief gaat u in op de onrust die gevoeld wordt rondom schadeafhandeling. U geeft aan dat inwoners de wijzigingen hiervan als een niet uit te leggen ongelijke behandeling ervaren en dat het tot sociale onrust leidt. Ik vind het belangrijk om te benadrukken dat het IMG het bewijsvermoeden binnen het effectgebied van de zwaarste aardbeving (Huizinge op 16 augustus 2012) toepast. Echter, het IMG heeft op basis van de uitkomsten van recente onderzoeken geconcludeerd dat in twee gebieden diepe bodemdaling en -stijging als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld en de gasopslag in Norg, behoudens uitzonderingssituaties, niet tot schade aan gebouwen kan leiden. Daarnaast is er geen sprake van trillingen door aardbevingen die tot schade aan gebouwen heeft kunnen leiden. Het IMG heeft daarom besloten dat voor delen in deze gebieden het bewijsvermoeden niet meer van toepassing kan zijn.

Ik zie de zorgen in de regio en snap dat bewoners willen weten waar de schade dan wel door veroorzaakt wordt, als het niet veroorzaakt is door bodembeweging als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg. Om deze reden heb ik aangegeven dat ik open sta voor een onderzoek dat meer duidelijkheid biedt over de mogelijke schadeoorzaken in de twee gebieden. Zeker als dit aansluit bij de wens van bewoners. Ik ga graag in overleg met de provincie Drenthe en gemeenten om te verkennen of we samen een onderzoeksvraag kunnen formuleren. Een goede oplossing voor deze bewoners is complex en heeft het risico dat er opnieuw verschillen ontstaan. Hierom is het van belang dat bewoners nauw betrokken blijven bij dit proces.

Ik hecht eraan met u in goed contact te blijven over alle mijnbouwactiviteiten in Drenthe en de gasopslag Norg in het bijzonder. Zoals ik hierboven al aangaf zijn mijn ambtenaren graag bereid uw vragen te beantwoorden.

Hoogachtend,
De minister van Economische Zaken en Klimaat, namens deze,

5.1.2.E

5.1.2.E

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 Ek Den Haag

Burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier

5.1.2.E

Postbus 100
9350 AC Leek

Datum

Betreft Toekomst gasopslag Grijpskerk

Geachte 5.1.2.E

Op 2 oktober heb ik van u een brief ontvangen met vragen over de toekomst van de gasopslag in Grijpskerk (kenmerk 196943752). In uw brief geeft u aan verrast te zijn door het onderzoek naar de inzet van deze gasopslag voor de laagcalorische gasmarkt, waarmee het de reservefunctie van het Groningenveld mogelijk kan overnemen. Gezien de ontwikkelingen rond Grijpskerk van de afgelopen jaren begrijp ik dat er behoefte is aan zekerheid over de toekomst van de gasopslag. Ik ben mij er dan ook van bewust dat het aankondigde onderzoek op dit moment niet zorgt voor de gewenste duidelijkheid. Mijn inzet is evenwel om zo snel mogelijk na afronding van de benodigde analyses een besluit te nemen over de opslag. Met deze brief hoop ik een beter beeld te geven over de veranderende toekomst van de gasopslag en ga ik in op de door u gestelde vragen.

De toekomst van Grijpskerk heeft de afgelopen jaren een samenhang gekregen met de afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld. Het sneller afbouwen van de gaswinning heeft het belang van de gasopslagen voor de leveringszekerheid vergroot. Dit geldt niet alleen voor opslagen van laagcalorisch gas, maar ook voor opslagen van hoogcalorisch gas. Het Groningengas wordt namelijk vervangen door hoogcalorisch gas, dat door bijmenging van stikstof geschikt gemaakt wordt voor gebruikers van laagcalorisch gas. Vanwege dit vergrote belang is daarom in afwachting van nadere analyses en op advies van GTS in de zomer van 2019 besloten om geen onomkeerbare stappen te zetten met betrekking tot Grijpskerk. In 2019 heeft mijn ministerie hierover gesproken met uw gemeente en toegelicht waarom er geen onomkeerbare besluiten genomen konden worden.

De verwachting is nu dat het Groningenveld vanaf medio 2022 alleen nog nodig is als reservemiddel voor uitzonderlijke situaties. In de aanloop naar het vaststellingsbesluit Groningen gasveld 2020-2021 is gebleken dat de gasopslag Grijpskerk mogelijk ingezet kan worden voor de laagcalorische gasmarkt, waarmee de back-up periode van het Groningenveld beperkt kan worden. GTS en NAM onderzoeken nu op welke wijze Grijpskerk aangesloten kan worden op het laagcalorisch gas netwerk en in hoeverre het laagcalorisch gas uit Grijpskerk

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**Projectdirectie Gastransitie
Groningen**Bezoekadres**Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag**Postadres**Postbus 20401
2500 EK Den Haag**Overheidsidentificatienr**

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk**Behandeld door**

5.1.2.E

T 5.1.2.E

5.1.2.E @minezk.nl

Ons kenmerk

DGKE-PGG / 20250373

Uw kenmerk**Bijlage(n)**

getransporteerd kan worden naar de rest van Nederland. Daarnaast wordt onderzocht welke rol Grijpskerk kan spelen voor de leveringszekerheid voor de laagcalorische markt. Er wordt daarbij geen uitbreiding van de opslagcapaciteit voorzien. Het opslagplan zal wel op enkele andere punten gewijzigd moeten worden, omdat Grijpskerk op basis van het huidige opslagplan niet gevuld kan worden met laagcalorisch gas.

Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt bepaald of Grijpskerk daadwerkelijk ingezet kan worden als opslag voor laagcalorisch gas en wat dit betekent voor de definitieve sluitingsdatum van het Groningenveld. De periode waarin Grijpskerk nodig blijft voor de leveringszekerheid hangt ook samen met dit onderzoek. Ik kan nu helaas nog niet vooruitlopen op een sluitingsdatum van Grijpskerk. Zoals toegezegd in het vaststellingsbesluit en in gesprekken met uw gemeente informeer ik uw gemeente zodra hier meer duidelijkheid over gegeven kan worden. De verwachting is dat GTS de resultaten van het onderzoek op zal nemen in haar wettelijke raming van het benodigde volume uit het Groningenveld. Uiterlijk 31 januari 2021 levert GTS deze raming op.

Om Grijpskerk in te zetten als opslag voor laagcalorisch gas is het niet nodig om het kussengas te produceren. Het is wel nodig om het hoogcalorische gas dat beschikbaar is als werkvolume te produceren, waarna laagcalorisch gas geïnjecteerd kan worden in de gasopslag. Het omzetten van hoogcalorisch naar laagcalorisch gas zal niet gebeuren door het injecteren van stikstof. In feite komt het erop neer dat er jaarlijks laagcalorisch gas wordt geïnjecteerd en onttrokken zoals dat nu gebeurt met hoogcalorisch gas. Het vervangen van het hoogcalorische door het laagcalorische gas zal zeer waarschijnlijk gebeuren binnen de minimale en maximale drukken uit het opslagplan. Dit betekent dat dit niet zal leiden tot extra seismische risico's ten opzichte van de huidige situatie. Bovendien wordt de seismiciteit reeds zorgvuldig gemonitord. Binnen 10 kilometer van het gasveld wordt de seismiciteit geregistreerd door vijf monitoringsstations van het KNMI. In 2014 is daarnaast een GPS meter geïnstalleerd boven de opslag. NAM is verplicht elk jaar voor 1 februari de resultaten van de monitoring te rapporteren.

De gasopslag Grijpskerk ligt binnen het effectgebied van de zwaardere bevingen uit het Groningenveld. Bewoners kunnen voor schade die daardoor is ontstaan, terecht bij het IMG. Het IMG is echter niet belast met de afhandeling van schade veroorzaakt door mijnbouwactiviteiten in de gasopslag Grijpskerk. Indien nodig, worden deze aanvragen doorgeleid naar de Commissie Mijnbouwschade. Mocht Grijpskerk inderdaad ingezet gaan worden als opslag voor laagcalorisch gas, zal dit mogelijk herzien worden.

Tenslotte vraagt u naar de consequenties van de productievolumes uit de kleine velden. Een andere inzet van Grijpskerk zal hier geen invloed op hebben.

De komende periode zal mijn ministerie in nauw contact blijven met uw gemeente over de gasopslag. Indien er ontwikkelingen zijn of als er voortgang is geboekt in

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Projectdirectie Gastransitie
Groningen

het onderzoek zal ik u daar zo spoedig mogelijk over informeren. Bij nadere vragen kunt u altijd contact opnemen met mijn ministerie.

Ons kenmerk
DGKE-PGG / 20250373

De Minister van Economische Zaken en Klimaat
Voor deze:

5.1.2.E

5.1.2.E